

Original article

İlkokula Geçiş Sürecinde Öğrencilerin Bazı Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Teacher's Opinions on Developing Some High-Level Thinking Skills of Students During the Transition to Primary School

Fulden Fidan ^a & Sibel Güven ^{a, *}

^aDepartment of Primary Education, Faculty of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Bu araştırmada ilkökul öğretmenlerinin okul öncesi eğitimden ilkökula geçiş aşamasında öğrencilerin üst düşünme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırmaya 7 ilkökul öğretmeni katılım sağlamıştır. Nitel yöntemin kullanıldığı bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasından yararlanılmıştır. Araştırmada veriler nitel veri toplama yöntemlerinden odak grup görüşme ile elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiş olup verilerin analizinde MAXQDA 2020 paket programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilkökul öğretmenleri sınıf içerisinde yaratıcılığı yeni fikir ve ürünler ortaya koyma olarak tanımlamıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre okul öncesi eğitimi alan çocukların ilkökula hazır oldukları ve bu hazır olma durumunun çocukların gelişim özelliklerine göre farklılık gösterebileceği sonuçları elde edilmiştir. Öğrencilere okul öncesi öğretmenleri tarafından yanlış becerilerin kazandırılması ilkökula geçiş sürecini olumsuz etkilediği ve bu aşamada öğrencileri sürece katarak problem çözme becerisinin kazandırılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. İlkokul öğretmenlerinin görüşlerine göre geçiş aşamasında karar verme becerisi geliştirilirken öğrencileri sürece dahil etme; alınan kararın benimsenmesini ve öğrencilerin uygulama boyutunda istekli davranmasını olumlu yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Problem Çözme, Karar Verme, Geçiş Süreci.

Abstract

In this study, it was aimed to get the opinions of primary school teachers on the development of meta-thinking skills of students during the transition from pre-school to primary school. 7 primary school teachers participated in the research. In this study, in which the qualitative method was used, case study, one of the qualitative research designs, was used. The data in the research were obtained by focus group interview, one of the qualitative data collection methods. The collected data were analyzed with the content analysis technique and the MAXQDA 2020 package program was used in the analysis of the data. According to the results of the research, primary school teachers defined creativity as putting forth new ideas and products in the classroom. According to the opinions of the teachers, it was concluded that the children who received pre-school education were ready for primary school and that this readiness could differ according to the developmental characteristics of the children. It has been concluded that the acquisition of wrong skills by preschool teachers affects the transition process to primary school negatively and problem solving skills can be gained by involving students in the process at this stage. including students in the process while

* Corresponding author:

Sibel Güven, Prof. Dr., Department of Primary Education, Faculty of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye.
Email: s_guven@comu.edu.tr

developing decision-making skills in the transition phase, according to the views of primary school teachers; It positively affects the adoption of the decision taken and the willingness of the students in the implementation dimension.

Keywords: Creativity, Problem Solving, Decision Making, Transition Process.

Received: 19 April 2024 * **Accepted:** 26 June 2024 * **DOI:** <https://doi.org/10.29329/jpee.2024.1057.1>

GİRİŞ

Gelişimin en hızlı olduğu ve yaşanan çevreyle etkileşimin en aktif olduğu dönem olan insan yaşamının ilk altı yılı, eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi dönemde gelişimsel süreçlerin şekillenerek ilkokula hazır hale geldiği dönemdir. Bu dönem çocuğun okula uygun davranışlar sergilemesi, bilişsel becerilerinin gelişmesi ve hem öğretmenleri hem de akranlarıyla ilişkileri öğrenmesi açısından kritik bir süreçtir. Okula başlamam aile ve çocuk için büyük değişim ve yeniliktir. Çocuğun bu derece önemli bir başlangıca belirli süreçler açısından hazır olması genel anlamda tüm eğitim hayatındaki başarı ve başarısızlıklarını da etkilemektedir. Okul öncesi kurumların bir sonraki eğitim öğretim kademesine yönelik hazır bulunuşluğu etkilediği göz önüne alındığında öğrencilerin bu süreçte geliştirdikleri problem çözme, yaratıcılık ve karar verme süreçlerinin önemini ortaya koymaktadır. Bu süreçlerde okul öncesi eğitimin ilkokula bir basamak oluşturuyor olmasının yanında okul öncesi eğitim kurumları ile ilkokullardaki öğretmenlerin görüşleri ve dolayısıyla çevre de hazırlık sürecini etkilemektedir. Bu unsurlar problem çözme, karar verme ve yaratıcılık süreçlerinin gelişmesini etkileyebilmektedir. Bilişsel gelişimin maksimum seviyede olduğu okul öncesi dönem, kritik dönemlerin gelişiminin en yoğun olduğu süreçlerden biri olduğu için çocukta problem çözme, yaratıcılık ve karar verme süreçlerinin geliştirilmesi açısından ilkokula hazırlığı desteklemektedir. Çocuğun kendini, potansiyelini ve dünyayı keşfettiği bu kritik dönemde problemleri fark etmeye, onları çözmeye ve farklı çözümler sunmaya yönlendirilmeleri gerekmektedir. Geçiş süreci içerisinde öğretmenler, bu bilinçle çocuklarla iletişim kurmalı ve hazırlanmış buldukları programlar ile çocukları buna sevk etmelidirler. İnsanın en önemli yaşam becerilerinden biri olan karar verme insan hayatının tümünden gerçekleştirdiği eylemleri içerir. Hayatı şekillendiren bu sürecin geliştirilmesi okul öncesinden ilköğretime geçişte çevreyi ve özellikle öğretmen yönlendirmelerinin önemini ortaya koyar. Benzer şekilde yaratıcılığın temelini oluşturulduğu bu dönemden ilkokula geçişte yaratıcılık sürecinin geliştirilmesi çocuğun özgün eserler ortaya koymasına için kritik bir dönemdir. Okul öncesinden ilkokula geçiş dönemi ile ilgili olarak alanyazında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu kritik süreç çeşitli konular üzerinde durularak çalışılmaya açık ve önem arz eden bir konudur. Alanyazında bu süreç ile ilgili çalışmalar, Parlak, (2017), Kırat, (2020), Pişirir, (2020), Erden ve Altun, (2014), Salgut (2019) sınırlı sayıda olup, dönemin önemli parçası olan problem çözme, karar verme ve yaratıcılık süreçlerine yönelik öğretmenlerin görüşlerine

yönelik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda bu araştırma, öğrenciler ve öğretmenler için öğretmen görüşleri doğrultusunda kritik süreci ortaya koyma açısından gereklilik arz eden bir çalışma niteliği taşıdığı düşünülmektedir.

Geçiş temel anlamda bir basamaktan başka basamağa zaman, mekân, durum gibi unsurlar içinde gelişen değişim aşaması olarak ifade edilmektedir. Basamaklar arası bağlandı olarak da tanımlanan eğitimsel geçiş çeşitli sistemleri birleştirerek bütünsel bir süreç meydana getirmektedir. Bu aşama içerisinde hazırbulunmuşluk, uyum gibi temel niteliklerin ihtiyacı ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi geçiş sürecinin niteliğini ortaya koymaktadır. Eğitim sistemlerinin tüm basamaklarında bu özellikler çeşitlilik göstermekle beraber bireylerin bu özelliklere sahip davranış ve becerileri edinme seviyeleri de farklılaşabilmektedir (Stein ve ark., 2018).

Okul öncesi eğitimden ilkokula geçiş ise çocuklar için temel bir düzen değişikliğinin yaşandığı süreçtir. Çünkü okul hayatına geçiş sembolik öneminin yanı sıra; kimlik, rol ve beklentilerin farklılaştığı, çocuklara ve ailelere yeni görevlerin yüklendiği bir aşamadır. Bu süreçte yaşanan değişiklikler sadece çocukları ve aileleri değil, aynı zamanda geçiş süreci içerisinde yer alan tüm unsurları kapsamaktadır (Quintero ve McIntyre, 2010). Geçiş sürecinin başarılı ve rahat geçmesi çocukların gelişiminde uzun dönemi kapsayan olumlu sonuçlar meydana getirmektedir. Buna çerçevede geçiş sürecinin başarılı ve rahat geçmesi çocukların okul performanslarını etkilemekte, okula uyumlarını hızlandırmaktadır (Yeboah, 2002). Rosenkoetter, Hains ve Fowler (1994) göre tüm çocuklar geçişi deneyimlemekte ancak hangi basamakta olursa olsun geçiş aşamasında değişmeyen ve dikkate alınması gereken temel ilkeler bulunmaktadır; Geçiş, hayat boyunca devam eden, kaçınılmaz, süreklilik gösteren, farklılıklar gösteren ve genellikle stresli bir süreçtir. Bireylerin hayatında, eğitim alanının ilk aşamalarını meydana getiren okul öncesi eğitim ve ilkokul basamağı eğitim sistemlerinde kritik bir dönemdir. Bu dönemler kapsadıkları yaş, gelişim özellikleri, mevcut konum itibarıyla geçiş sürecinin hassas bir boyutta ele alınmasını gerektirmektedir. Bu sebeple Ma'ya (2019) göre doğrudan ve dolaylı bir geçişin öğrencileri ilkokula etkin bir şekilde hazırlaması söz konusu değildir. Okul öncesinden ilkokula geçiş ve 1.sınıfa başlama sürecinde yenilik ve değişimler öğrenciler ve veliler için birlikte gelir. Çabuk'a (2018) göre okul öncesi eğitim örgün eğitime alışma ve uyum sağlama, öğretmenini tanıma, okul kurallarına uyma konularıyla okul yaşamına başlama aşamasında en kritik süreçtir. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor beceriler açısından ilkokula hazırbulunmuşluklarının bu eğitimi edinmeyenlere göre daha fazla olduğu, aynı zamanda okuma yazma sürecine daha hızlı uyum gösterdikleri tespit edilmiştir (Bozgün ve Uluçınar Sağır, 2018). Buradan hareketle okul öncesi dönemde kazanılan beceriler ile öğrencilerin ilkokula aşamasına hazırlandığı, farklı tecrübe ve yaşantılar ile hazırbulunmuşluklarını destekledikleri söylenebilir (Konca ve Çakır, 2021). Bunun yanında erken çocukluk döneminde alınan kaliteli eğitimin yetişkinlik döneminde de yaşam çıktıları üzerinde pozitif yansımalarının olduğu yapılan çalışmalarda ifade edilmiştir (Heckman, Pinto ve Savelyev, 2013). Aynı

zamanda okul öncesi eğitim alan ve birinci sınıfa başlayan çocukların okul öncesi eğitim görmeyen çocuklara oranla ilişkiyi başlatma ve yürütme, grupla çalışma, özdenetimini koruma (Erbay, 2008), okula gelme konusunda daha istekli olma, eşyalarını arkadaşlarıyla paylaşma, okul ve sınıf içi kurallara uyma, nezaket ve görgü kurallarına uyum gösterme konularında (Toluç, 2008) daha ileride oldukları gözlenmiştir.

Düşünme ve sorgulama, bireyin zihinsel işlem ve aşamalarını desteklemektedir. Güneş'e (2012) göre düşünme, problem çözme, karar verme ve kavramlaştırma becerilerini geliştirmektedir ve bilginin zihinde daha iyi işlenmesini ve yapılandırılmasını içermektedir. Bu sayede öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, yansıtıcı düşünme gibi üst düzey beceriler daha hızlı gelişim göstermektedir. Bu sebeple de son yıllarda öğrencilerin üst düzey düşünme becerileri oldukça önem kazanmıştır. Eğitimin önemli hedeflerinden biri de öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme, üst düzey düşünme gibi becerilerini geliştirilmesidir. Bu aşamada düşünme, işlem, süreç ve becerilerine ayrı bir önem gösterilmekte, söz konusu becerilerin özel hazırlanan programlarla desteklenmesi amaçlanmaktadır. (Nickerson 1988; Romano 1992). Küreselleşen dünyada konuyla ilgili tanımlama ve özelliklere karşın düşünme becerisi zorunluluktur. Fakat kişiyi eğitilmiş olarak değerlendirmek yetersiz kalan bir kriter olarak görülmektedir. Üst düzey düşünme becerilerine sahip, öğrenmeyi bilen ve öğrenme sürecinde üst düzey düşünme becerilerini kullanabilen aynı zamanda bilgi ve becerilerini günlük hayatta aktif olarak kullanabilen bireyler donanımlı olarak kabul görmektedirler. Hayat, doğal ve yapay problemleri barındıran bir sistemdir. Bundan dolayı insan bu problemlerle baş edebilmeli, edindiği deneyimleri yeni durumlara aktarabilmelidir (Gelbal, 1991; Sarıkaya, 2018; Gavaz, 2015; Adair, 2015).

Üst düzey düşünme becerilerinin oluşması için üst düzey bilişsel becerileri içine alan problemlerin oluşturulması gerekmektedir. Üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılması amacıyla analiz sentez ve değerlendirme basamaklarına ilişkin sorunların hazırlanması gerekmektedir. Üst düzey düşünme, düşünme sürecinde çocuğu cesaretlendir ve akademik alanlarda yeni, üretici ve akıllı yollar kullanabilmesidir (Richmond ve Hagan, 2011). Üst düzey düşünme bir araştırma sorusu oluşturma, deneyleri planlama, kontrol sağlama, çıkarım yapma, tartışmaları savunma, varsayımları doğrulama ve güvenilir kaynaklardaki bilgileri tanımlama gibi faaliyetleri içine almaktadır. Eğitimde öğretmenler çocuklarla gerçekleştirdikleri etkinliklerle öğrencilerine tanımlanmış davranış kazandırmayı değil, birçok bilginin bir araya gelmesinden oluşan daha çok öğrenci tarafından yapılandırılmış karmaşık üst düzey zihinsel bir beceriyi kazandırmayı amaçlamalıdır (Ersoy, 2012).

İlkokula geçiş aşamasında çocukların hazırbulunuşluklarını doğrudan etkileyen üst düşünme becerilerinin önemi geçiş aşamasında belli becerilerin etkililiğini ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Okul öncesinden gelen öğrencilerin ilkokula başladıklarında üst düşünme becerileri kapsamında; problem çözme, karar verme ve yaratıcılık ile ilgili alanlardaki donanımı çocuğun akademik başarısını doğrudan

etkilemekte ve öğretmene süreçte kolaylık sağlamaktadır. Üst düşünme tanımları, okul öncesinin amaçları ve ilkokulda öğrencinin hazır olmasının önemi değerlendirildiğinde söz konusu becerilerin çocuğun başarısı açısından anlam kazandığı bir gerçektir.

Problem çözme kişinin kendisinin yönettiği bilişsel-davranışsal bir aşamadır. Aynı zamanda günlük yaşamda karşılaşılan özel bir sorunun bir bireyin, iki kişinin veya grubun tanımlama ve etkili çözümler arama sürecidir. Günümüzdeki yaklaşımlara göre problem çözme becerisi sadece bilişsel boyutta bir beceri değildir. Aynı zamanda davranışsal ve tutumları da kapsayan karmaşık bir yapıyı ifade eder (D’Zurilla, Nezu ve Maydeu) Karar verme becerisi ihtiyaçlar doğrultusunda meydana gelen zorluklar, engeller, sınavlar, zamanı iyi değerlendirme düşüncesi, başarılı olma baskısı gibi olumsuzluklar, stres kaynağı olarak ifade edilen bu tarz durumlar karşısında kişinin mevcut seçenekleri belirlemesi, bu seçeneklerin olasılıklarını değerlendirmesi, en uygun seçeneği belirleyerek planı uygulamaya koyarak sonuçlarını değerlendirmesidir (Kuzgun, 2006). Karar verme uygun alternatiflerden bir seçim yapmadır (Daft, 2010). Karar verme becerisi hayatımızın önemli unsurları arasındadır. Hayatımızı basitten karmaşığa bütünüyle etkileyen bir zihinsel süreçtir. Bu süreç kompleks bir süreci içinde barındırmaktadır. Birey karar vermek istediği duruma ait birçok seçeneği zihin süzgecinden geçirerek bu seçeneklerin arasından istenilen sonucu elde etmenin en iyi yoluna karar vermeye çalışır (Tatlılıoğlu, 2014). Yaşamın giderek karmaşıklığı, başa çıkılması gereken problemler ve çeşitli ilgiler, karar verme becerisinin geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur (Jacobs and Klaczynski, 2005; Akt. Pekdoğan ve Ulutaş, 2018).

Çok erken yaşlardan itibaren çocuklar, bilgiyi yaratıcı şekilde düzenlemeye başlarlar (Gelman ve Gottfried, 2006) ve en iyi aşamasına çocukluğun ilk yıllarında ulaşırlar. Özsoy’a (2003) göre bir düşünme şekli olan yaratıcılık hayal gücüne sıkı sıkıya bağlıdır. Yaratıcılık hayatımızın her alanında mevcuttur. Yaratıcılık, bireylerin daha becerikli, daha akıllı davranma, sorunları daha kısa yollarla çözmek ve sorunları daha az insanlar olarak yaşamlarını devam ettirmek amacıyla kullanmak istedikleri bir kurtuluş, bir çıkış kapısı olarak ifade edilmektedir.

Her çocuk yaratıcılığa sahiptir. Çocuklarda var olan bu yaratıcılık eğitim ortamlarında doğru şartlarda hazırlanarak geliştirilebilir. Özellikle ilkokula başlandığında mevcut yaratıcılık potansiyeline sahip olarak gelen öğrencilerin bu potansiyellerini geliştirmesi ve kullanabilmesi için uygun bir aşamadır (Bessis-Jaqui,1973). Brookhart’a (2010) göre ise yaratıcılık; bir şeyleri yeni yollarla bir araya getirme, yeni ürünler inşa etme, olağandışı veya alışılmadık durumları kullanarak ilgi çekici bir durum yaratmak amacıyla çaba göstermektir. Yaratıcılık becerisine sahip öğrenciler; geniş kapsamda, bir fikir oluşturma tekniği kullanma yeni ve değerli fikirler ortaya çıkarma, yaratıcı fikirler geliştirme ve onları en üst seviyeye çıkarmak için kendi fikirlerini ayrıntılı bir biçimde inceleme, analiz etme ve değerlendirme gibi niteliklere sahip olmalıdır (Trilling ve Fadel, 2009). İlköğretimden üniversiteye kadar tüm eğitim hayatında ve kademelerinde yer alan öğretim programlarında bireylerin yaratıcılıkları

ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Eğitimle geliştirilebilmesi mümkün olan yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerisi, aynı zamanda eğitim sistemlerinin önemli bir çıktısı olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede eğitim kurumlarından yaratıcı düşünen bireyler yetiştirmeleri, bireylerin bu özelliklerini geliştirmeleri ve bireylerin bu konudaki mevcut potansiyellerini köreltmemeleri beklenmektedir (Yeşilyurt, 2020). Yaratıcılığın ortaya konuluş alan ve derecesinde insanlar arasında farklılıklar mevcuttur. Bu bağlamda yaratıcılıkta kendi içerisinde farklı boyutlara sahiptir. Bu boyutlar; akılcılık, esneklik, özgünlük, yeniden tanımlama ve düzenleme, olayları derinliğine görme ve birleştirme olarak ayrılmaktadır. Yaratıcılık boyutları düşünüldüğünde, insanların gösterdikleri yaratıcılık düzeyleri arasında farklılık olabileceği için bireylerin söz konusu boyutları kullanmaları arasında da farklılıklar görülebilmektedir (Ergen, 2013).

Okul öncesi yıllar kişiliğin oluşumu ve biçimlenmesinin yanında temel bilgi ve becerilerin kazanılması ve geliştirilmesinde ileri yıllara olan etkisi nedeniyle, yaşamın en önemli dönemlerinden biridir. Çocuğa erken yaşlarda sağlanacak deneyimlerle elde edilecek temel bilgi, beceri ve alışkanlıklar, çocuğun daha sonraki yaşamının yanı sıra sosyal ve duygusal yaşamını da biçimlendirecek güçtedir. Arı'ya (2003) göre bu dönem tesadüflere bırakılmayacak kadar ciddi, bilimsel ve sistematik bir organizasyon ile yönlendirilmesi gereken tüm eğitim sisteminin en can alıcı basamağıdır. Bu bağlamda okul öncesi ve geçiş dönemi göz önüne alındığında üst düzey düşünme becerilerinin gelişim sürecinin sistematik olarak Bloom Taksonomisi ışığında ele alınması oldukça önemlidir.

Üst düzey düşünme becerilerini geliştirme aşamasında kullanılan sınıflandırmaların başında Bloom'un sınıflandırması gelmektedir. Eğitim ortamlarındaki ihtiyaçların çeşitlenmesiyle Bloom'un oluşturduğu sınıflandırma, 2001 yılında düzenlenerek Yenilenen Bloom Sınıflandırması ismiyle güncellenmiştir. Bilgi Birikimi Boyutu ve Bilişsel Süreç Boyutu altında iki boyutlu olarak tasarlanan YBS, öğrenciler süreç boyutunun herhangi bir basamağında bilgi boyutunda yer alan dört çeşit bilgiyi de kullanabilmektedir (Oryaşın, 2021). Okul öncesi dönem sayesinde çocukların problem çözme, yaratıcılık ve karar verme gibi becerileri desteklenir, çocuklar yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sunulan eğitim programları dâhilinde bilişsel yeteneklerini geliştirebilir ve bunları daha üst düzeyde kullanabilir. Türkiye'de ve Dünya'da yapılan araştırmalar ile ortaya konulan bu pozitif sonuçların ilkokula geçen bir çocuğun akademik ve sanat alanında başarılarını etkilediği de bir gerçektir. Bu dönemde desteklenen veya belli nedenler ile desteklenemeyen becerilerin hayatı boyunca çocuğu etkileyecek öneme sahip olmasından ve süreçte en aktif yönlendiricinin öğretmenler olmasından yola çıkarak çocuğun deneyimlediği bu becerilerin okul öncesinden ilkokula geçiş gibi kritik bir süreçte geliştirilmesine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Modeli

İlkokul öğretmenlerinin okul öncesinden ilkokula geçiş aşamasında üst düşünme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada nitel araştırma

kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasından yararlanılmıştır. Durum çalışmasından yararlanılarak öğretmenlerin okul öncesinden ilkokula geçen öğrencilerin hazırbulunuşlukları üzerinden üst düşünme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin düşüncelerinin bir genelleme kaygısı gözetmeden ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu aşamada ortaya çıkacak olan sonuç, gelecek araştırmalar için daha detaylı olarak nelere odaklanmanın gerektiğinin keskin bir biçimde anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Özetle durum çalışmalarının gerçekte var olan durum karşısında neler olduğunu anlama, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur (Davey, 2009).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada okul öncesi eğitimi tamamlayarak ilkokula geçen öğrencilerin ilkokulda görev yapan öğretmenlerin öğrencilerin üst düşünme becerilerinin geliştirilmesine ilişkin fikre sahip olmaları ve öğrencilerin mevcut durumlarını daha iyi gözleyebildikleri düşüncesinden yola çıkarak kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme temsil edebilirlikten çok, uygunluk ilkesine dayalı bir örneklem seçimi yöntemidir. Araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde Çanakkale İl'i ve ilçelerindeki MEB'e bağlı ilkokullarda görev yapan ilkokul öğretmenlerinden oluşmaktadır. Bu doğrultuda araştırmaya 7 ilkokul öğretmeni katılmıştır.

Araştırmaya katılan katılımcılara ait bulgular

Araştırmada veri toplama sürecinde gönüllülük esas alınmış ve çeşitliliği sağlamak amacıyla Çanakkale İl Merkezi'nden farklı okullardan 7 katılımcıdan oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu süreçte katılımcılara Ö1, Ö2.. Şeklinde kişisel bilgilerini gizli tutacak kodlar tanımlanmış ve veri toplama ve analiz aşaması bu kodlar kullanılarak sürdürülmüştür. Bu çerçevede katılımcılara ait kişisel bilgiler Tablo 2' de gösterilmiştir;

Tablo 2. Katılımcılara ait kişisel özellikler

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7
Cinsiyet	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın	Kadın	Erkek	Erkek
Mesleki Kıdem	5 Yıl ve Üzeri	10 Yıl ve Üzeri	2 Yıl ve Üzeri	10 Yıl ve Üzeri	10 Yıl ve Üzeri	3 Yıl ve Üzeri	10 Yıl ve Üzeri
Eğitim Durumu	Lisans	Lisans	Yüksek lisans	Lisans	Lisans	Doktora	Yüksek lisans
1. Sınıf Okutma Tekrarı	2	5	1	3	5	1	3
Medeni hali	Evli	Evli	Evli	Bekar	Evli	Evli	Bekar
Daha önce ilkokula geçiş süreci ile ilgili bir eğitim (seminer, hizmet içi eğitim vb.) alma durumu	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır

Tablo 1’de katılımcılara ait demografik bilgiler verilmiştir. Tablo 1’e göre katılımcıların 5’i kadın 2’si erkektir. Katılımcıların 3’ünün lisans, ikisinin yüksek lisans ve diğer ikisinin de doktora eğitim durumuna sahip oldukları, kıdemlerinin 2 ve 10 yıl arasında değiştiği, beşinin evli 2’sinin bekâr olduğu, bir çok kez birinci sınıf okutma deneyimine sahip oldukları görülmektedir. Katılımcıların hiç birinin daha önce ilkokula geçiş süreci ile ilgili bir eğitim seminer, hizmet içi eğitim almadıkları da yine tablo 1’de görülmektedir.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada ilkokul öğretmenlerinin okul öncesinden ilkokula geçiş aşamasında çocuklarda üst düşünme becerilerin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi hedeflenmiş, bu hedef doğrultusunda da katılımcılar ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri Krueger ve Casey’e (2000) göre ılımlı ve tehditkâr olmayan bir ortamda önceden saptanmış bir konu hususunda algıları toplamak için dikkatle planlanmış tartışmalar serisidir. Verilerin toplanması amacıyla araştırma amacına uygun şekilde, araştırmacı tarafından “İlkokula Geçiş Sürecinde Öğrencilerin Üst Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri Odak Grup Görüşme Formu” hazırlanmıştır. Söz konusu veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Odak grup görüşme formunun 1. Bölümünde katılımcıların kişisel bilgilerini toplamaya yönelik olarak “Kişisel Bilgiler” bölümü yer almaktadır. Odak grup görüşme soruları açık uçlu olarak yapılandırılmış biçimde sunulmuştur. Soruların birbirini destekler biçimde olması, düşünmeye yönlendirmesi ve açık bir şekilde anlaşılır kılınmasına dikkat edilmiştir. Okul öncesinden ilkokula geçiş süreci, üst düşünme becerileri, problem çözme, karar verme ve yaratıcılık kavramlarına ilişkin anahtar sözcükler ile alanyazın taranmış ve araştırma amacına uygun açık uçlu sorular hazırlanmıştır. Bu doğrultuda odak grup görüşme formunun 2. Bölümünde ise tasarlanan

oturumluk odak grup görüşmelerine uygun olarak, her bölüm bir oturumu oluşturacak şekilde planlanmıştır bu doğrultuda veri toplama aracında 1. Oturum yaratıcılık, 2. Oturum problem çözme, 3. Oturum karar verme, ve 4. Oturum ise geçiş süreci olarak belirlenmiştir. Oturumlar 25-40 dakika arasında sürmüş olup odak grup görüşmeleri kayıt altına alınmıştır. Her oturumda katılımcılara sorulan farklı 8 soru veri toplama aracının 2. Bölümünde, belirtilen oturum başlıkları altında yer almaktadır. Odak grup görüşme soruları hazırlanırken soruların sohbet tarzına uygun, katılımcıların hâkim olduğu sözcükleri içermesi, kısa ve anlaşılır olmaları, öz ve tek hedefli olmaları, diğer sorulara zemin hazırlayan ve iyi düşünülmüş yönergeler içermelerine dikkat edilmiştir (Krueger ve Casey, 2000). Araştırma kapsamında, araştırmacı tarafından oluşturulan taslak görüşme formu ve kodlama anahtarı 2 alan uzmanına sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla uzmanlar ve araştırmacı birbirinden bağımsız olarak görüşme kodlama anahtarına her bir soru için işaretleme yapmışlardır. Araştırmacı dışındaki bir kişinin analiz aşamasına dahil olması ve sonuçların karşılaştırılması neticesinde %80 oranında fikir birliğinin oluşturulması kodlamanın güvenilirliğini sağlamaktadır

(Büyüköztürk ve Diğerleri 2010). Görüşme sorularının güvenilirlik analizi için Miles ve Huberman (1994)'in formülü ile gerçekleştirilmiştir: “Uzlaşma Yüzdesi = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) x 100” uygulanmıştır. Araştırmada odak grup görüşme sorularının güvenilirlik ortalaması ise %88.30 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, %70'den yüksek olduğu için araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

Veriler Covid-19 pandemi süreci içerisinde elde edilmiştir. Pandemi önlemleri ve katılımcıların sağlığı söz konusu olması sebebiyle odak grup görüşmeleri içerisindeki belirtilen 4 oturum online şekilde yapılmıştır. Görüşmeler 1'er hafta ara ile 4 oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir. Her oturumda ilgili oturuma ilişkin 8 soru yer almış, görüşmeler kayıt altına alınmıştır.

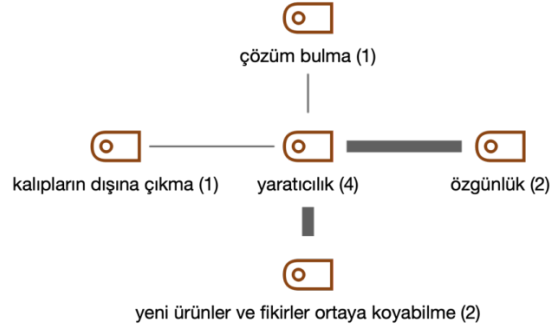
Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında odak grup görüşme formu ile elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Odak grup görüşmeleri tamamlandıktan sonra kaydedilen veriler yazılı şekilde dijital ortama aktarılmıştır. Veriler analiz edilirken, oluşturulan tema ve alt temalar aracılığı ile kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan analiz sonuçları temalar etrafında birleştirilerek anlaşılır kılınmıştır. Verilerin analizinde tümevarımsal bir yaklaşım benimsenmiş ve veriler, tema ve kategoriler ile karşılaştırma yapılabilmesi için sayıya indirgenmiştir. Bu süreçte sistematik ve pratik bir analiz sağlanabilmesi için yazılım kullanımı tercih edilmiştir. Kurulan hiyerarşik ilişkiler ile verilerin sistematik ve hızlı bir şekilde kodlanması sağlanmıştır. İçerik analizi yapılırken “MAXQDA 2020” paket programı kullanılmıştır. Kodlanan verilerin analizi yapılmış ve yüzde frekans değerleriyle tablolar halinde bulgularda sunulmuştur. Her oturum için ayrı bir veri seti oluşturulmuş, kodlama anahtarları MAXQDA'da farklı oturumlar için farklı proje dosyaları içerisinde kullanılmıştır.

BULGULAR

Yaratıcılık Oturumundan Elde Edilen Verilerin Analizine İlişkin Bulgular

Odak grup görüşmelerinin 1. Oturumu olan “Yaratıcılık” oturumundan elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur. Öğretmenlere ilk olarak yaratıcılık tanımı sorulmuştur. Bu çerçevede elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 1'de sunulmuştur;

Şekil 1. Yaratıcılığa ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerden 4'ü yaratıcılığın ne olduğuna ilişkin görüş bildirmişlerdir. Şekil 1'e göre öğretmenlerden 2'si yaratıcılığın özgünlük olduğunu düşünmektedir. Katılımcılardan 2 öğretmen yaratıcılığı yeni ürünler ve fikirler ortaya koyabilme olarak tanımlamışlardır. Yaratıcılık temasına ilişkin görüş belirten katılımcıların görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir;

Ö3 kodlu öğretmen yaratıcılığı diğer insanlardan farklı şekilde düşünebilme yeteneği olarak tanımlarken;

Ö3: ben aslında yaratıcılığın diğer insanlardan farklı bir şekilde düşünebilme yeteneğidir.

Ö4 bunu çözüm bulmanın yanında farklı düşünebilmek ile ilişkilendirmiştir. Benzer şekilde Ö1 kodlu öğretmen de farklı düşünebilmek olduğunu ifade etmiştir.

Ö4: sadece çözüm bulma değil aynı zamanda çok farklı alanlarda bir soruyu bile farklı algılayabilmek, insanların düşünmediği noktalarda oraya bakabilmek dokunabilmek yaratıcılığı bence tanımlıyor.

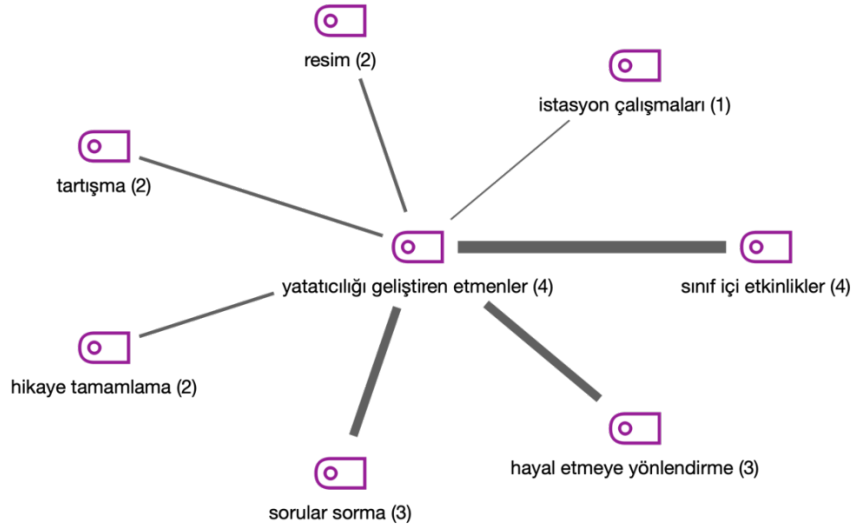
Ö1: Bence yaratıcılık hiç örneği olmayanı hayal etmek, farklı şeyler hayal etmek ya da diyim ki ürünleri fikirler ortaya koyabilmektir bence...

Ö6 kodlu öğretmen yaratıcılığı özgün fikirler ortaya koymak olarak değerlendirmiş onun yorumunun ardından Ö7 kodlu öğretmen de benzer şekilde ifade belirtmiştir. Kalıpların dışına çıkarak özgün fikirler ortaya konulması şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Ö6: bence yaratıcılık bireylerin yeni ve özgün ürünler veya fikirler ortaya çıkarmasıdır. Burada bahsettiğimiz özgünlük çok önemlidir diğer hocalarımızın da söylediği gibi.

Ö7: kalıpların dışına çıkma, özgünlük diyebilirim

Öğretmenlere 2. olarak yaratıcılığı geliştiren etmenlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu çerçevede elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 2'de sunulmuştur

Şekil 2. Yaratıcılığı geliştiren etmenlere ilişkin bulgular

Katılımcılardan 4'ü ilkokulda yaratıcılığı geliştirmeye ilişkin görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu (f:3) bunu sınıf içi etkinlikler aracılığı ile yaptıklarını belirtmişlerdir. Tablo 2'ye göre sorular sorma, hikâye tamamlama, hayal ettirmeye yönlendirme de sınıf içinde yaratıcılığı geliştirmek için kullanılan yöntemlerdendir. Yaratıcılığı geliştiren etmenler temasına ilişkin görüş belirten katılımcıların görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir;

Ö1: *kodlu öğretmen bu aşamada sınıf içindeki resim, oyun hamurları ile etkinlikler yaptırma gibi faaliyetlerin yaratıcılığı geliştirmede etkili olacağını belirtmiştir. Bu etkinliklerden bahsederken 1. Sınıfı baz alarak yorumlama yaptığını ifade etmiştir.*

Ö1: *Daha çok mesela birinci sınıfla ilgili olarak yorum yaparsam; bir resim, hayal güçlerini kullanarak önce beyin fırtınası, işte neler olabileceğini düşündürüp, bir konu belirleyip o konuyla ilgili yaptırabiliyoruz çubuklarımızla oyun hamurlarınızla farklı şeyler deneyebiliyorlar onun haricinde hep birinci sınıf olarak gidiyorum ben yarım bir resim verip işte atıyorum kafası yok yüzünü çiziyor örneğin mutlu üzgün gibi ifadelerle... Bu ana sınıftan da geliyor ana sınıfta da yapılıyor biz de mesela yapıyoruz bunun gibi başka yarım bir resim var etrafına o tamamlıyor hayal gücüyle tabii ki ileri sınıflarda daha başka da olabilir.*

Ö6 kodlu öğretmen ise sınıfta Türkçe dersi kapsamında yapılan bir etkinliğin bu süreci desteklediğini ifade etmiştir. Buradan hareketle öğretmenlerin sınıf içi etkinlikler yoğunluklu olarak yaratıcılığı geliştirme üzerinde durdukları göze çarpmıştır.

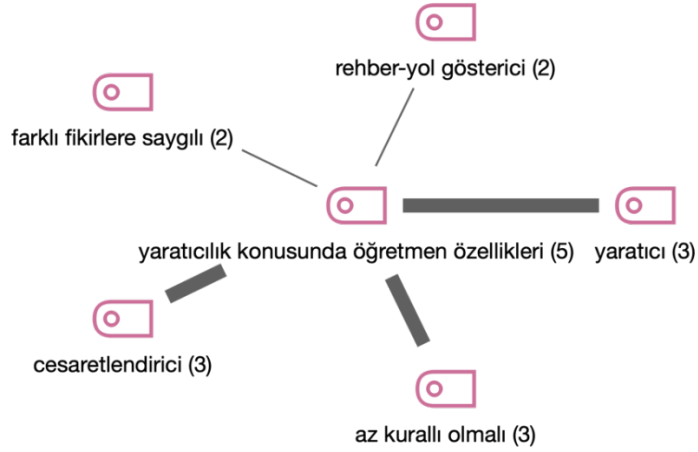
Ö6: *Bizim de mesela sınıfımızda öğrencilerimizin en çok sevdiği mesela Türkçe 'de hikâye tamamlama etkinliği bizim için çok etkili oluyor çocuklar üzerinde yaratıcılığı geliştirme konusunda*

Ö7 kodlu öğretmen bu süreçte diğer öğretmenlere benzer şekilde sınıf içi bir etkinliğe örnek vermiştir. Etkinlikler farklılaşsa da tümü öğrencilerin yaratıcılığını geliştirmek üzere kurulmuş etkinliklerdir. Bunun yanında Ö5 kodlu öğretmen de tartışmanın bu süreci desteklediğini ifade etmiştir.

Ö7: herhangi bir konu üzerine istasyon çalışmaları yaratıcılığı geliştirme açısından çok etkili oluyor bizim Öğrencilerimizde çok seviyor o yüzden bunu da eklemek istiyorum

Ö5: Tartışma yapmak yaratıcılığı sınıf içinde geliştirir bence.

Öğretmenlere 1. Oturumda 3. olarak yaratıcılığı geliştirme konusunda öğretmenin sahip olması gereken özelliklere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu çerçevede elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 3'te sunulmuştur;

Şekil 3. Yaratıcılık konusunda öğretmen özelliklerine ilişkin bulgular

Görüş belirten 5 katılımcıdan 3'ü sınıf içerisinde öğretmenlerin yaratıcılığı geliştirirken öğrencileri cesaretlendiren bir yapısının olması gerektiğini söylemiştir. Öğretmenler, katılımcıların görüşlerine göre bu süreçte; az kurallı, fikirlere saygı, yaratıcı ve rehber rolünde olmalıdırlar.

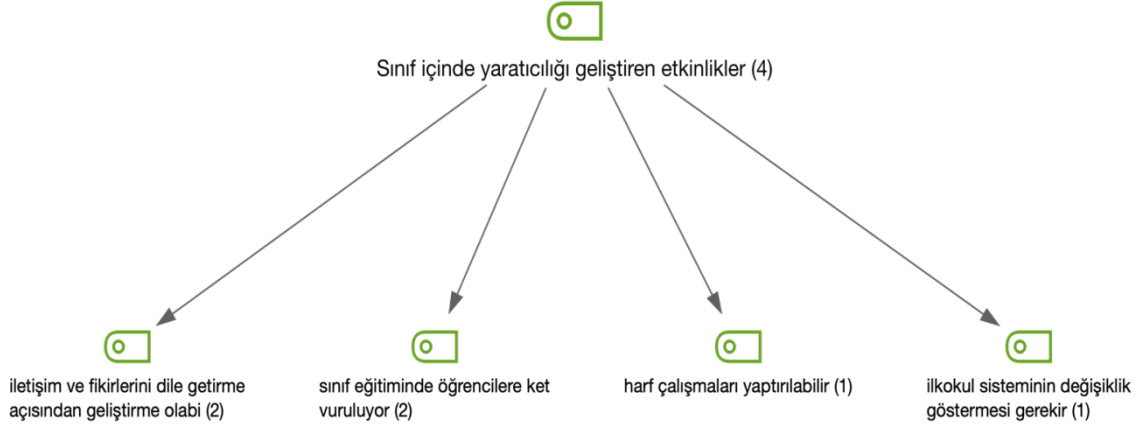
Katılımcılardan Ö4, Ö1 ve Ö7 kodlu öğretmenler bu süreçte yaratıcılığı geliştirirken cesaretlilik olmak gerektiğini belirtmişlerdir.

Ö4: sınıf içinde bu tar etkinlikler yaparken cesaretlilik olunmalıdır bence.

Ö1: ben de katılıyorum bu aşamada cesaret önemli çünkü çocuklara bunu aşmak için önce biz yapmalıyız biz bunun farkında olmalıyız diye düşünüyorum

Ö7: öğretmenlerim de dedi ama öncelikle çocukların her fikrini anlamlı kabul etmeliyiz ve kendimizin bunu yapabilmesi konusunda cesaretlilik davranmalıyız onlara öncelik olarak biz rehber olmalıyız.

Ö7 kodlu öğretmen burada aynı zamanda öğretmenin bu aşamada rehber rolünün üzerinde de durmuştur. Öğretmenlere 1. Oturumda ayrıca yaratıcılığı geliştirmek amacıyla sınıf içerisinde yapılan etkinliklere yönelik görüşleri sorulmuştur. Bu çerçevede elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 4’de sunulmuştur;

Şekil 4.Sınıf içerisinde yaratıcılığı geliştiren etkinliklere ilişkin bulgular

Sınıf içerisinde yaratıcılığı geliştiren etkinliklere yönelik görüş belirten 4 öğretmenden 2’si yaratıcılık geliştirme adına sınıfta öğrencilerin engellendiğini belirttiği görülmüştür. Bu sürecin desteklenebilmesi için sistemin değişmesinin gerektiğini ve sınıf içerisinde iletişimin artması gerektiğini belirten 1’er öğretmen bulunmaktadır. Sınıf içinde yaratıcılığı geliştiren etkinlikler sırasında öğrencilere ket vurulduğuna ilişkin alt temaya yönelik görüş belirten öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir;

Ö4: Bence ilkokul sisteminin değişip okul öncesi sistemine benzemesi gerekiyor çünkü okul öncesi çok özgür bir uygulama yaparken belki biz çocukları kalıplara sokmak zorunda kalıyoruz. o yüzden ilkokul öğretmenleri olarak okul öncesine şöyle yapmanız gerekiyor diyecek konumda olduğunuzu düşünmüyorum

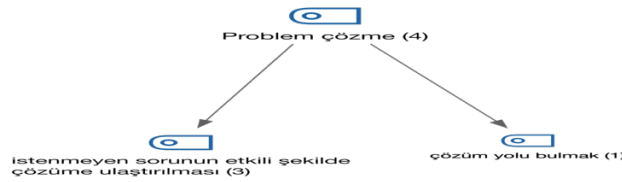
Ö1 kodlu öğretmen pandeminin etkisiyle okulöncesi eğitimi alamayan öğrenciler ile birlikte bu farkın göze çarptığını belirterek görüşünü u şekilde ifade etmiştir;

Ö1: gerçekten bu yılki birinci sınıflarda anasınıfı öğretmenlerin önemini öğrendik çünkü geçen sene ana sınıfına gitmeyen çocukların nasıl geldiğini gördük. Bu zamana kadar çocuklar ana sınıfına gitmiş halde geliyorlardı bu sene mesela benim 40 öğrencimden yaklaşık 20 tanesi ana sınıfına gitmemişti ya da devam etmemişti ve hiç kalem tutmayan hiç boya yapmayan hiç hayal gücü gelişmemiş... çünkü ana sınıfında gerçekten bunları öğrenebiliyor. Çocuk mesela resim yapacak alıyor mavi pasteli her şeyi maviye boyuyor ve bitti. Onu bile çizmiyor zaten bir şey yok ortada kalem tutmamış, kalemi bilmiyor. Ama ana sınıfında kalemi tutuyor, pastel boya nasıl

kullanacağını öğrenmiş olarak geliyor. Biz gerçekten sınıf öğretmenleri olarak teşekkür ediyorum okul öncesindeki öğretmenlere. Bize yaratıcı olarak geliyorlar okul öncesinden ilkokulda biz onlara ket vuruyoruz

“Problem Çözme” Oturumundan Elde Edilen Verilerin Analizine İlişkin Bulgular

Odak grup görüşmelerinin 2. Oturumu olan “Problem Çözme” oturumundan elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur. Öğretmenlere ilk olarak problem çözmenin ne olduğu sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 5’da sunulmuştur;

Şekil 5. Problem çözmenin ne olduğuna ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bulgular

Problem çözmenin ne olduğuna yönelik görüş belirten 4 öğretmenden 3’ü problem çözme için istenmeyen bir sorunun etkili bir şekilde çözülmesi olarak tanımladığı Şekil 5’da görülmektedir. 1 katılımcı ise problem çözme için yalnızca “çözüm bulmak” şeklinde tanımlamıştır. Problem çözmenin tanımına ilişkin görüş belirten katılımcılardan bazılarının ifadeleri şu şekildedir;

Ö1: bence problem çözme bir probleme çözüm yolu bulmak kısaca

Ö6: şöyle ki ortaya çıkan istenmeyen bir durumun doğru bir şekilde çözüme ulaştırılması diyebilirim ben de

Ö7: ortaya çıkan sorun olarak adlandırdığımız istenmeyen bir durum ve duruma bizim bulduğumuz çözümlerdir diyebilirim

Katılımcıların verdiği cevaplardan yola çıkılarak problem çözme için çözüm bulma olarak algılandıkları görülmektedir. Görüş belirten 3 öğretmen de istenmeyen bir durumun varlığı söz konusu olduğunda buna çözüm bulmak şeklinde bir değerlendirme yapmışlardır. Öğretmenlere “problem çözme” oturumunda 2. olarak problem çözme konusunda öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklerin ne olduğu sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 6’da sunulmuştur;

Şekil 6. Problem çözme konusunda öğretmen özelliklerine ilişkin bulgular

Katılımcılara göre, problem çözme sürecinin geliştirilmesi aşamasında öğretmenler gözlem yapabilmeli (f:2) ve yaratıcı olmalıdırlar (f:3). Öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin özellikleri temasına yönelik görüş belirten katılımcılardan bazılarının ifadeleri şu şekildedir; Ö3 kodlu öğretmen problem çözmeyi bu aşmada yaratıcılık ile ilişkilendirmiş ve şu şekilde görüş belirtmiştir;

Ö3: Şunu söyleyebilirim bence problem çözme becerisini geliştirebilecek önemli şey birinci oturumda konuştuğumuz konu yani yaratıcılığın burada çok önemli olduğunu düşünüyorum

Ö5 kodlu öğretmen ise problem çözme becerisi için gözlemin etkili olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanında Ö7 problem çözme basamaklarının ve bunların çocuklara aktarılması üzerinde durmuştur.

Ö5: Problem çözme konusunda en önemli olan gerekli şeyin gözlem olduğunu düşünüyorum. Gözlemlemeliyiz ki buna uygun çözüm yöntemleri bulabilelim. yani problem gözlemlenmezse ne yaparsak yapalım çözüm yolu bulamayız diye düşünüyorum. Bu açıdan gözdem önemli bir etkindir diye düşünüyorum

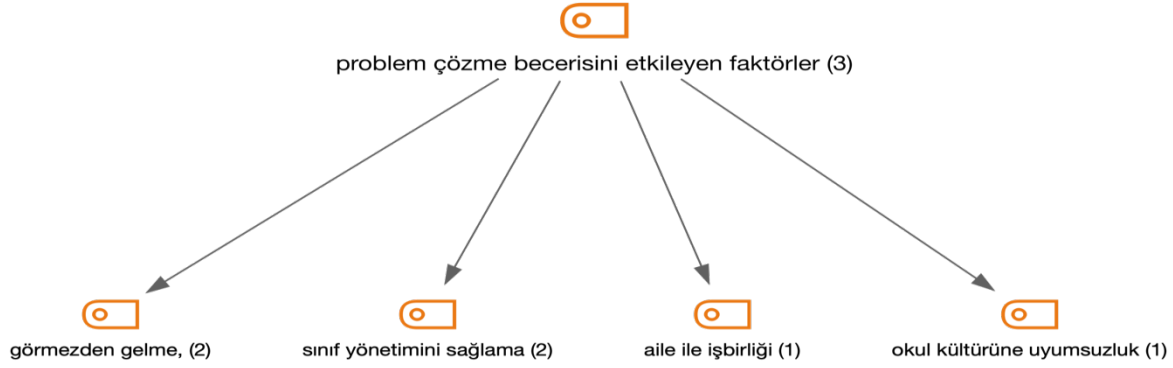
Ö7: alternatif düşünme becerileri, problemi tanımlama basamakları, problemi tanımlama önemlidir. Bu yöntemle alternatif düşünme yöntemleri ile öğretmenlerin problem çözme becerisinin geliştirilebileceğini söyleyebiliriz

Öğretmenlere “problem çözme” oturumunda 3. olarak problem çözme konusunda öğretmenlerin sahip olması gereken özelliklere sahip olma durumlarına yönelik görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 7’de sunulmuştur;

Şekil 7. Öğretmenlerin problem çözme yeterliliklerine sahip olma durumları

Görüş belirten katılımcılara göre öğretmenler, problem çözme becerisini geliştirme aşamasında empati yapabilen (f:2) ve alternatif düşünme yollarını kullanabilen (f:1) bireyler olmalıdırlar. Bu oturumda ayrıca öğretmenlere, problem çözmeyi etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans ve yüzde değerleri Şekil 8’de sunulmuştur;

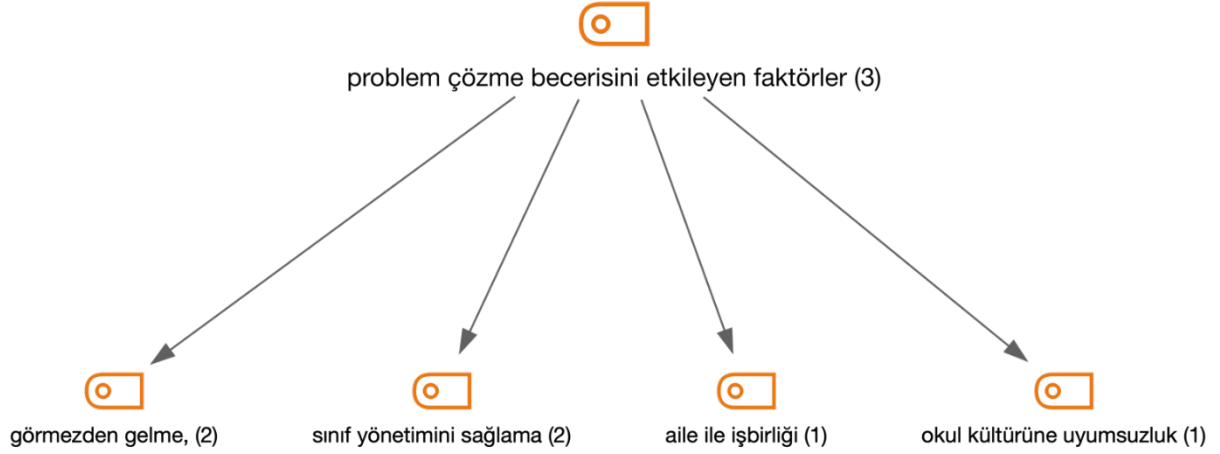
Şekil 8. Problem çözme becerisini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

Problem çözmeyi etkileyen faktörlere yönelik görüş belirten 3 öğretmenden 2 tanesi bu problemleri görmezden gelmek gerektiğini belirtmiştir. 1’er öğretmen ise bu süreçte sınıf yönetimini sağlayarak desteklenebileceğini ve sağlanmadığı durumlarda okul kültürüne uyumsuzluk yaratacağını ifade etmiştir. Sınıf içerisinde problemleri çözme becerisi geliştirilirken görmezden gelme yönteminin öğrencide beceriyi geliştirdiği alt temasına ilişkin görüş belirten öğretmenlerden Ö5’in ifadesi şu şekildedir;

Ö5: Çok çeşitli problemler yaşıyoruz tabii örnek verecek olursak okul öncesine gitmemiş öğrencilerin okul kültürüne uyum sorunları diyebilirim...İlgiyi seven bir çocuk olarak büyümüş bu yüzden sınıf içerisinde ön planda olmak istiyor ve örnek veriyorum kalemi kayboldu diyelim ki kalemin kaybolması çok büyük bir şeymiş gibi ortalığı yıkıyor ve ağlıyor. Arkadaşlarına suç atan tavırlar sergiliyor. Başlangıçta gözlemlerim ne olduğunu anlamaya çalıştım. Gözlemlerimden sonra davranışının sebebini anladım ve görmezden gelmeye başladım. Ve bu anlamda başarılı oldum böylece çocuk problemlerini kendi çözme çabasına girmeye başladı böylece geliştirmeye çalıştı

Öğretmenlere 2. oturumda 6. Olarak sınıf içerisinde problem çözmeyi geliştiren etkinliklere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 9’de sunulmuştur;

Şekil 9. Problem çözme becerisini etkileyen faktörlere ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında öğretmenler, sınıf içerisinde problem çözmeyi geliştiren etkinlikler hakkında çocuklara imkân vermek ve onları karşılaştıkları problemleri çözmeye teşvik etmenin (f:4) etkili olacağı görüşlerini belirtmişlerdir. Bunun yanında öğretmenlerin problemler karşısındaki tutumunun (f:4), olumlu ya da olumsuz davranışları sınıf içinde öğrencilerin katılımıyla değerlendirmenin (f:3) veya anne ve babanın tutumlarının da etkili olacağını ifade ettikleri görülmektedir. Sınıf içerisinde problem çözme becerisini etkileyen faktörlere yönelik görüşleri belirten öğretmenlerden bazılarının görüşleri şu şekildedir;

Ö3: aile okul ortam çok etkilidir. Çocuğa problem çözmek için fırsat verme de çok etkili bizim sınıfımızda yaptığımız bir uygulamadan bahsetmek istiyorum. Biz bir öğrenci seçiyoruz. Akran danışmanlığı projesi olarak geçiyor bu. Çocuklar hep problem olduğunda öğretmenim şunu yap bana öğretmenim şöyle bir sorunum var gibi geliyorlar ya biz de işte bunu önlemek için seçtiğimiz öğrenciye bir kolye veriyoruz ve öğrenci belli oluyor. Öğrenciler de sorun yaşadıklarında ilk önce öğretmene gelmek yerine bu görevli öğrenciye gidiyorlar ve bu öğrencileri biz problem çözme becerilerini geliştirmesi gereken öğrencileri seçiyoruz. Özellikle seçiyoruz ve zaten belli aralıklarla değişik öğrenci böylece devamlı problemle karşılaşp çözmeye çalıştıklarında bu becerileri gelişiyor sürekli problem geliyor ve bunu çözüyorlar bu konudaki becerileri gelişiyor

Ö3 kodlu öğretmen sınıf içerisinde problem çözmeye ilişkin uyguladıkları bir yöntemden bahsetmiş ve diğer öğretmenler de bu süreçte bu yöntemi etkili bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu yöntem çocukları sorumluluk almaya ve problemleri çözmeye teşvik etmektedir.

Ö1: en başta ailenin etkili olduğunu düşünüyorum. Çünkü neden aile çocuğun gelişiminde ona hiç problem yaşatmadıysa ya da problem yaşadığında aile bunu çözüp çözüme kavuşturduysa çocuklar problem çözme becerisi gelişmeden okula geliyorlar. Tabi okulda da öğretmen çocuğun çözdüğü probleme değer vermezse ileriye dönük olarak bu yüzden önce aile sonrasında da okul çevresindeki faktörler çok önemli

Ö1 kodlu öğretmen ise ailenin öneminden bahsederek konuyu buradan ele almış ve okul, aile işbirliği üzerinde durmuştur. Bunun yanında Ö6, Ö7 ve Ö4 kodlu öğretmenler, bu süreçte öğretmenlerin tutumunun önemli olduğunu ve bunun nasıl olması gerektiğine ilişkin görüş belirtmişlerdir.

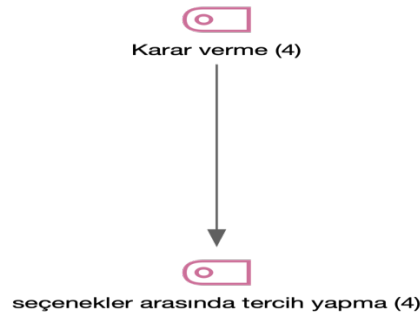
Ö6: öğretmenlerinin söylediklerine katılıyorum bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü çocuklar okulda bir problemle karşılaştıklarında öğretmenlerin onu problem çözmeye teşvik etmesi lazım bu konuda öğretmen tutumunun etkili olduğunu düşünüyorum

Ö7 okul başladığında çocuklara öğretiyoruz ya yapmamız gereken ve yapmamamız gereken davranışlar biz bunlardan olumlu davranışlar ve olumsuz davranışlar çizelgesi oluşturduk yani çocuklar bu davranışları biliyorlar haftalık 20 puanımız var gün içerisinde bu olumsuz davranışlardan gösteren çocuklardan puan kırıyorum olumlu davranışlara da puan ekliyorum. Bu puanları bir kutuya atıyoruz ve haftanın sonunda puanları değerlendiriyoruz ve o hafta yüksek puan alan iki kişi davranış lideri oluyor.

Ö4: bizim çocuklarla günlük ayırdığımız sohbet zamanlarımız var derslerden sonra olabilir artan zamanımız da olabilir herhangi bir konu olabilir okudukları bir kitap olabilir bir video olabilir bu konuyla ilgili sohbet ettiğimizde birbirlerini düşüncelerini aldım da çocuklar üzerinde çok etkili olduğunu fark ettim yani bir problem söyleyerek onların dışardan bakmasını sağlayarak onların bu becerisinin gelişmesine sağlayabiliriz

“Karar Verme” Oturumundan Elde Edilen Verilerin Analizine İlişkin Bulgular

Odak grup görüşmelerinin 3. Oturumu olan “Karar Verme” oturumundan elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur. Öğretmenlere ilk olarak karar vermenin ne olduğu sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 10’te sunulmuştur;

Şekil 10. Karar vermeye ilişkin öğretmen görüşlerine yönelik bulgular

Odak grup görüşmelerinin 3. Oturumunda öğretmenlerden 4’ü karar vermeyi seçenekler arasında tercih yapma şeklinde ifade etmiştir. Aşağıda karar verme temasına ilişkin görüş belirten katılımcıların bazılarının ifadelerine yer verilmiştir;

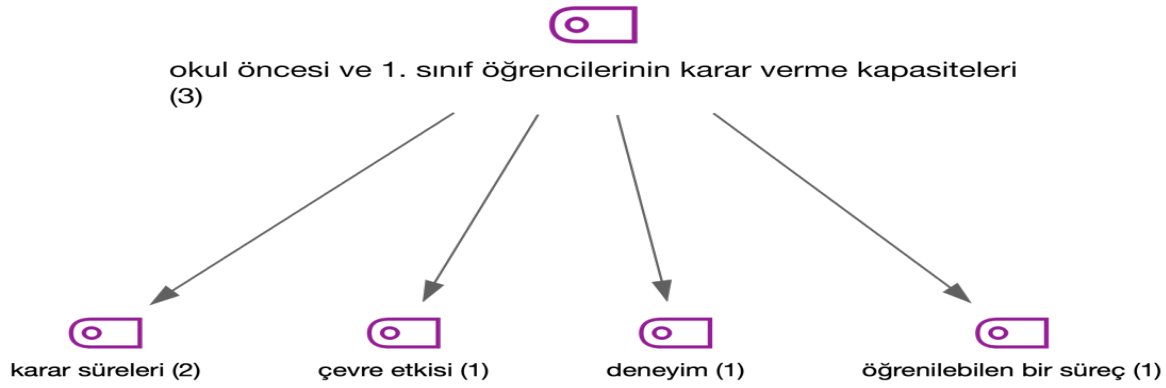
Ö2: seçenekler arasında tercih etme yoludur şeklinde tanımlarım

Ö4: ben de şöyle tanımlayabilirim, seçenekler arasında fikir beyan etmek, pratik çözümler arasından çözüm yapmak ve sorumluluk almak diyebiliriz sanki karar vermeye.

Ö1: ben de aslında aynı şeyi söyleyeceğim. Çözüm yollarından birini seçmek diyebilirim.

Ö3: açıkçası karar vermeyi çocuklar arasından düşünürsek seçenekler arasından birini seçmek olarak tanımlayabilirim. Daha doğru olduğunu düşündüğümüzü tercih etmek diyebilirim.

Karar verme oturumunda öğretmenlere ikinci olarak okul öncesi ve 1. Sınıf çocuklarının karar verme kapasitelerinin ne olduğunu ve sınırlılıklarının ne olduğu hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 11’da sunulmuştur;

Şekil 11. Okul öncesi ve 1. sınıf öğrencilerinin karar verme kapasitelerinin ne olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri

Katılımcılar okul öncesi ve 1. Sınıf öğrencilerinin karar verme kapasitelerine ilişkin en fazla öğrencilerin karar sürelerinin değişken olduğunu ifade etmişlerdir (f:2). Bunun dışında çevreden etkilendiklerini (f:1), deneyimle karar vermeyi geliştirdiklerini (f:1) ve zamanla, süreç içerisinde öğrendiklerini (f:1) belirtmişlerdir. Sınıfta karar verme sürecinde deneyimin etkili olduğunu belirten Ö4 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir;

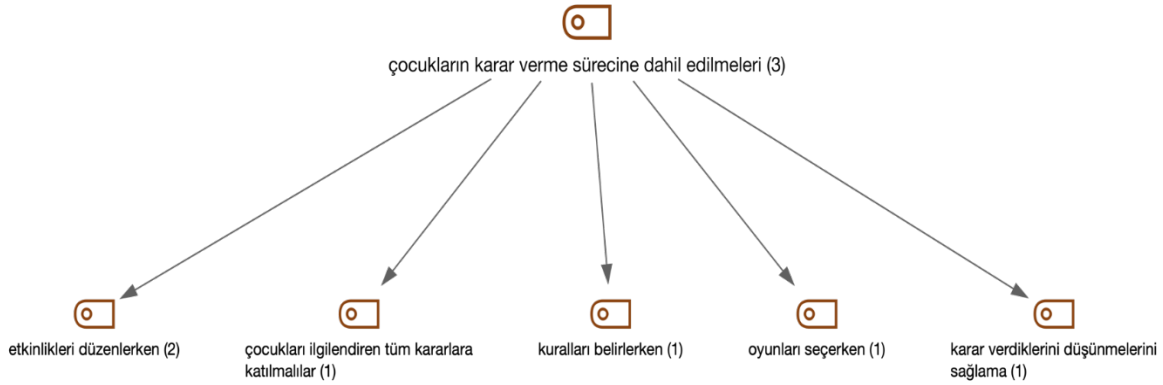
Ö4: Yani şöyle bir şey söyleyebilirim karar verme sanki daha diğer günlerde konuştuğumuz yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine göre sanki okulda daha öğretilir bir süreç gibi geliyor bana aynı şekilde evde de öyle ne kadar karşılaşırsa çocuk bu karar verme süreci ile ailede ya da okulda uygun tekniklerle karşılaştığında çocuğun kapasitesi daha fazla olmuş oluyor kapasitesini arttırmış oluyoruz yani deneyim bu noktada çocukların kapasitesini etkilemiş oluyor diye düşünüyorum yine karar verme problem çözme ve yaratıcılığı ne kadar geliştiği ile ilgili olduğu için okul öncesinde çocuğun bunu almış olması yine çocukların özgüvenli bir şekilde karar verme sürecine katılmalarını etkiliyor diye düşünüyorum

Sınıf öğrencilerinin karar verme sürelerinin değişken olduğuna ilişkin alt temaya yönelik görüş belirten katılımcıların ifadeleri aşağıda sunulmuştur;

Ö2: şöyle diyebiliriz ilkokul çocukları zaten çocuktan bebeklikten beri karar vermeye meyilleri var zaten örneğin bir oyuncak seçerken da hangisi daha çok hoşuna gidiyorsa oyuncak seçeceğine karar veriyor ilkokul çocuklarına da bu var karar vermelerinde herhangi bir sıkıntı yok ama sınırlılıklarımız var ilkokul çocuklarının ilgi ve istekleri çabuk değiştiği için vermiş olduğu karar da hemen değiştirebiliyor sınırlılık bu yani kararda devamlılık yok çabucak başka bir yöne bir kayma yapabiliyor

Ö1: çocuklar çevrelerinin etkilenecek karar veriyorlar. Yani bir birey olarak değil de genelde evden etkilenecek bir arkadaşı bir şey seçti diye oyuncak olabilir etkinlik olabilir kendi hemen ben de ondan istiyorum diyebiliyor. Yani çocuklar doğruyu bulma değil de karar vermede o andaki ruh hallerine göre değişebiliyor diyebilirim daha basit şekilde karar vermelerini sağlayabiliriz biz

Karar verme oturumunda öğretmenlere 3. Olarak sınıf ortamında çocukların karar verme sürecine dahil edilmeleri hangi durumlarda ve ne ölçüde olması gerektiği hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 12’de sunulmuştur;

Şekil 12. Sınıf ortamında öğrencilerin karar verme sürecine dahil edilmelerinin önemine ilişkin bulgular

Öğretmenler, çocukları sınıf içerisinde karar katma konusunda sınıf içi etkinlikleri düzenlerken karara katılmaları gerektiğini (f:2) belirtmişlerdir. Bunun yanında kuralları belirlerken, çocukları ilgilendiren tüm kararlara katılmalılar, oyunları seçerken ya da karar verdiklerini düşünmelerini sağlanmalı şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır. Çocukların karar verme becerilerini geliştirirken bu sürece dahil edilmelerine ilişkin temaya yönelik görüş belirten katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

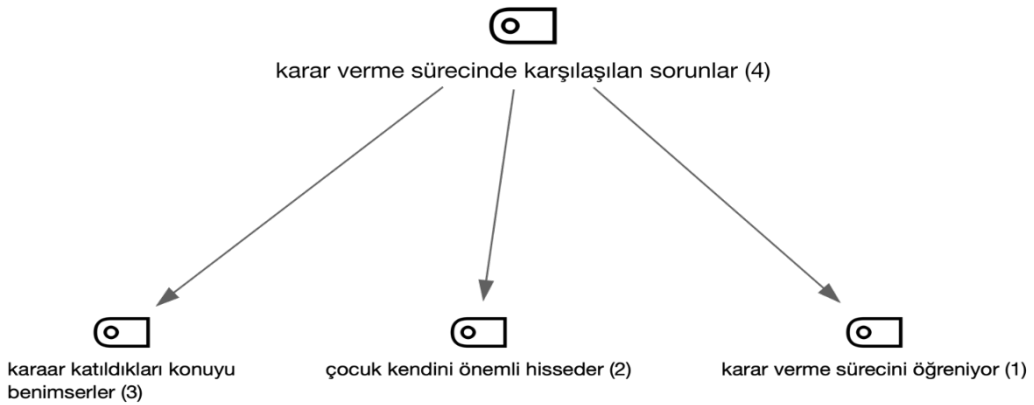
Ö3: ben şunu söyleyebilirim yani karar alma sürecinde ben mümkün olduğunca çocukları sürece katmak gerektiğini düşünüyorum en azından çocuklar da bu algıyı geliştirmek çok önemli oluyor

çünkü ama bazen aslında manipüle edebiliyoruz yani onun karar verdik verdiğini düşünmesini sağlıyoruz Buda benim sınıfta kullandığım bir şey ama mümkün olduğunca onların karar vermesini sağlamak bence ilerleyen yıllarda şimdiden başlayarak onları düşünme becerilerinin çok geliştirdiğini düşünüyorum

Ö2: sınıftaki etkinliklerde de öğrencilerin kararlarını bazen göz önünde bulundurabiliyoruz. ... sınıfımızın kurallarını belirlerken öğrencilerin belirlemesini çok faydalı olduğunu düşünüyorum mesela herkesten bir görüş oluyorum hangi kural koyulabilir herkes kendi kuralını söyledikten sonra sınıfta oylama yapılıyor böylece kendi seçtikleri oyunları kurallara uygularlarsa daha istekli yapabiliyorlar

Ö5: karar verme süreci olarak tanımlıyoruz ben kendimi de ve çocuklarda ilgilendiren tüm durumlarda katılmaları gerektiğini düşünüyorum kararları her zaman onları almalı ya da hepsini uygulamalıyız değilse karar verme süreci olarak hepsine katılmaları sonuçta bu sürecin içinde fikirlerini değerlendirme kısmı var sonuçlarını değerlendirme kısmı var seçeneklerin değerlendirilmesi ve arasında doğrusunu seçilmesi olan basamakları var o yüzden o basamaklara görmeleri açısından ne sağlıklı karar verme sürecini öğrenmeleri açısından kendilerini ve sınıfa ilgilendiren tüm durumlarda karara katılmalılar

Karar verme oturumunda öğretmenlere karar verme sürecinde karşılaşılan problemlere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 13'da sunulmuştur;

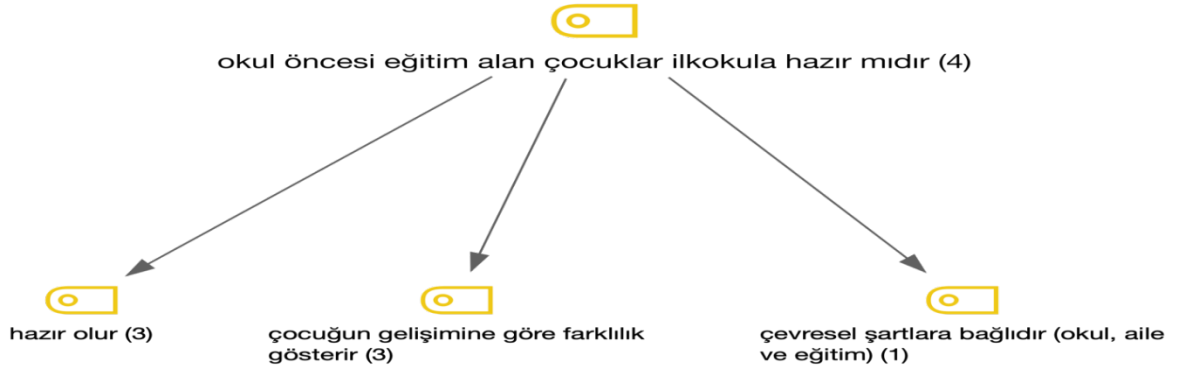

Şekil 13. Karar verme sürecinde karşılaşılan problemlere ilişkin bulgular

Öğretmenler sınıf içerisinde çocuklarda karar verme becerisini geliştirirken bunun zaman alan bir süreç olmasının problem olduğunu ifade etmişlerdir (f:2). Görüş belirten katılımcılardan 2'si de çocuklarının fikirlerinin hızlı değişmesinin bu süreci olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Geçiş Süreci-Yaratıcılık-Karar Verme ve Problem Çözme” Oturumundan Elde Edilen Verilerin Analizine İlişkin Bulgular

Odak grup görüşmelerinin 4. Oturumu olan “Geçiş Süreci-Yaratıcılık-Karar Verme ve Problem Çözme” oturumundan elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur. Öğretmenlere 4. Oturumda ilk olarak okul öncesi eğitim alan her çocuğun ilkokula hazır olup olmadığı sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 14’de sunulmuştur;

Şekil 14. Okul öncesi eğitim alan öğrencilerin 1. sınıfa hazır olma durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim alan ve ilkokula geçen öğrencilerin hazır bulunuşlukları ilgili değerlendirmeleri incelendiğinde 3 öğretmenin öğrencilerin hazır olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Bunun yanında 3 öğretmen de her çocuğun farklı olduğunu ve söz konusu çocuğun gelişimine göre farklılık göstereceğini belirttiği tespit edilmektedir. Görüş belirten öğretmenlerin, 1. Sınıfa başlayan öğrencilerin hazır bulunuşluklarına ilişkin görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

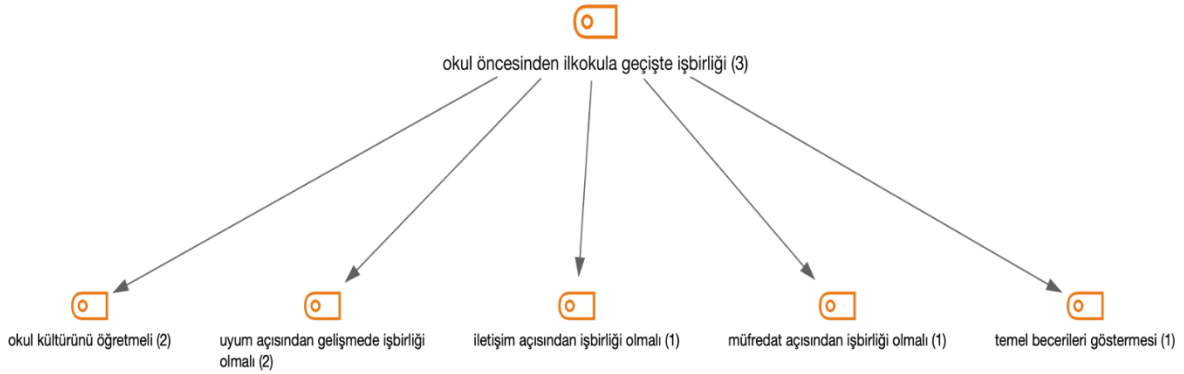
Ö7: olur fakat kişisel farklılıklar vardır tabii ki. Hepsi hazır olmaz yani. Hepsinde farklılıklar vardır. Ama dikkat eksikliği öğrenme güçlüğü gibi özel problemleri olmayan çocuklar genelde hazır oluyorlar öğretmenim... okul öncesi önemli birinci sınıfa geçiş sürecinde ben özel durumu olmadığı sürece hazır olacağını düşünüyorum.

Ö2: hocamın da dediği gibi özel bir durum olmadığında her çocuğun hazır gelebileceğini düşünüyorum. Çocuğun durumunu da bilmek gerekiyor. Çocuğun okul öncesine girmesiyle çıkışı arasındaki aldığı eğitim durumu da önemli yoksa bizim için durum daha yavaş ilerliyor. Örneğin kalem tutma becerisini bilmiyor onunla kalem tutmayı öğrenmeye çalışıyoruz. Gidenle gitmeyen arasında büyük bir problem yaşıyoruz.

Ö6 ben de hocalarıma katılıyorum çocuğun zihinsel kaynaklı bir problem yoksa öğrencinin hazır olduğunu düşünüyorum hazır geleceğini düşünüyorum

Ö3: yani bu konu hakkında aslında tam emin olamıyorum ama, okul öncesi eğitimin ilk okula hazırladığı konusunda eminim. Çünkü mutlaka çocukların gelişimleri çok fark eder. Okul öncesi eğitimi alan ve almayan arasında bu yüzden ben aslında bunu zorunluluk olarak görüyorum. Bu süreç içerisinde aldığı eğitime bağlı tabii olduğu okul öğretmenine bağlı olduğunu düşünüyorum.

Öğretmenlere 4. Oturumda okul öncesinden ilkokula geçiş sürecindeki işbirliği hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 15’de sunulmuştur;

Şekil 15. Okul öncesinden ilkokula geçiş sürecindeki işbirliğine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenler, okul öncesinden ilkokula geçiş sürecinde işbirliği aşamasında çocuklara okul kültürünün öğretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (f:2). Bunun yanında okula uyum açısından bir işbirliğinin sağlanması gerektiğini düşünmektedirler (f:2). Öğretmenlere göre geçişte öğrencilere temel beceriler öğretilmeli, iletişim ve müfredat açısından da işbirliği sağlanmalıdır (f:1). Okul öncesi eğitimden ilkokula geçişte işbirliğinin önemine yönelik görüş belirten katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda sunulmuştur;

Ö7: öncelikle okul öncesinin çocukları okula alıptırıldığını yani okula uyum açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Çocuklar işte sınıfta oturması gerektiğini, belli kurallar olduğunu, öğretmeni sessizce dinlemesi gerektiğini, arkadaşlarıyla paylaşması gerektiğini, nasıl oynanması gerektiğini hani bir toplulukta belli kurallar olduğunu öğrenmesi anlamında en önemli unsur olduğunu düşünüyorum. Okul öncesinin okul kültürünü öğretiyor çocuklara. Bu anlamda birinci sınıfa başlangıç için önemli olduğunu düşünüyorum. Bu sayede çocuk sınıfa geldiğinde sınıfın bir topluluk olduğunu kuralları olduğunu, kurallara uyması gerektiğini, belli kurallar çerçevesinde bu sınıfta eğitim göreceğinin bilincinde oluyor. Yani çocukların sayıları öğrenmesi kavramları öğrenmesi gibi şeyleri geçiyorum her şeyden önce bunları öğrenmeleri gerekiyor.

Ö2: Özellikle beklediğim iş birliği açısından davranış sergilemeleri bunlar. Çünkü okul öncesine gitmeyen öğrenciler de bu konularda sıkıntılar yaşıyor. En basit Becerileri dahi bilmiyor. Ama

okul öncesine gittiğinde renkleri sayıları öğrenip geliyor faydasını bu açıdan çok görüyoruz bu yüzden arada kesinlikle bir işbirliği olmalı.

Ö3: Aslında okul öncesi ilkokula geçerken müfredattan arasında bir uyum olduğunu görüyorum okul öncesinde yani kazandırılmak istenen belli kazanımlar var ilkokulda gerekli olan şeyler desteklediğini yani ilkokul hazırlayan şeyler olduğunu düşünüyorum. müfredat anlamında bu açıdan bir işbirliği olduğunu düşünüyorum. davranış anlamında da okul öncesi öğretmenlerinin ilkokul öğretmenleri çocuğun gelişimi hakkında bilgi alırsam çok yardımcı olacağını düşünüyorum bu açıdan çok iyi bir işbirliği olur ama normalde bunu yapmak ne kadar mümkün olur bilmiyorum sahibi değilim

Öğretmenlere 4. Oturumda okul öncesinden ilkokula geçiş sürecinde okul öncesi öğretmenlerinden beklentileri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 16’te sunulmuştur;

Şekil 16. Okul öncesinden ilkokula geçiş sürecinde öğretmenlerin okul öncesi öğretmenlerinden beklentilerine ilişkin görüşleri

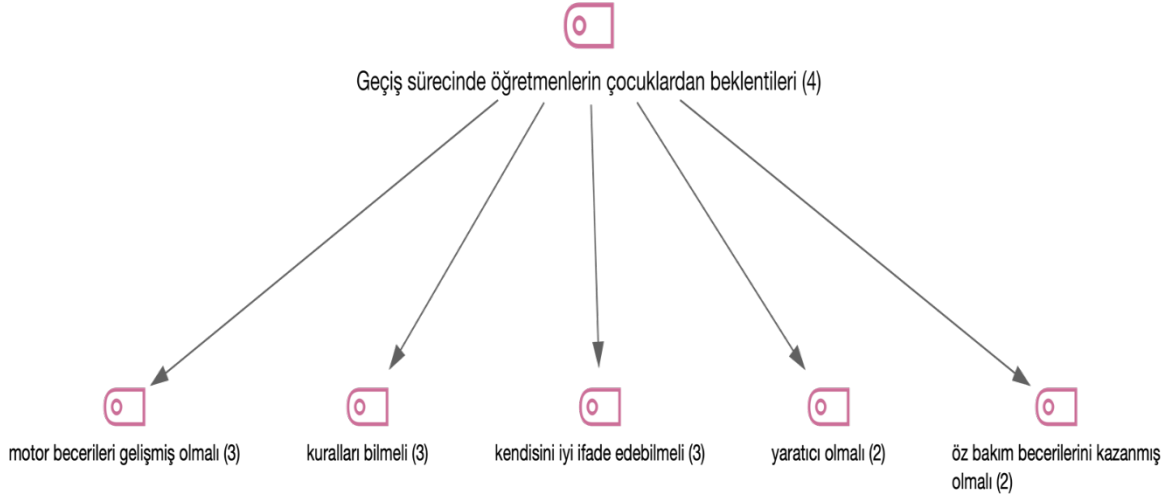
Okul öncesinden ilkokula geçişte, ilkokul öğretmenleri okul öncesi öğretmenlerinden öğrencilere yanlış becerileri kazandırmamalarını beklemekte olduklarına ilişkin görüş belirtmişlerdir. Okul öncesinden ilkokula geçiş sürecinde öğretmenlerin okul öncesi öğretmenlerinden beklentilerine ilişkin görüşlerine yönelik doğrudan alıntılar şu şekildedir;

Ö6: öğretmenlerin dediklerine katılıyorum tabii ki öncelikle kalem tutma gibi vs şeyler öğrenmiş olması gerekiyor bu şekilde beklentilerimiz illaki var tabi ama en çok beklentim şu oluyor benim öğrenciler de hatalı kazanımlar oluyor bazen ilkokulda bunları düzeltmek döndürmek gerçekten çok zor oluyor bu yüzden hatalı öğrenmelerin olmaması yönünde beklentim daha fazla

Ö2: Aslında öğretmenden beklentilerimiz toplayacak olursak yanlış şeyler üretmemeleri yanlış Beceriler kazandırmamalarını bekliyoruz

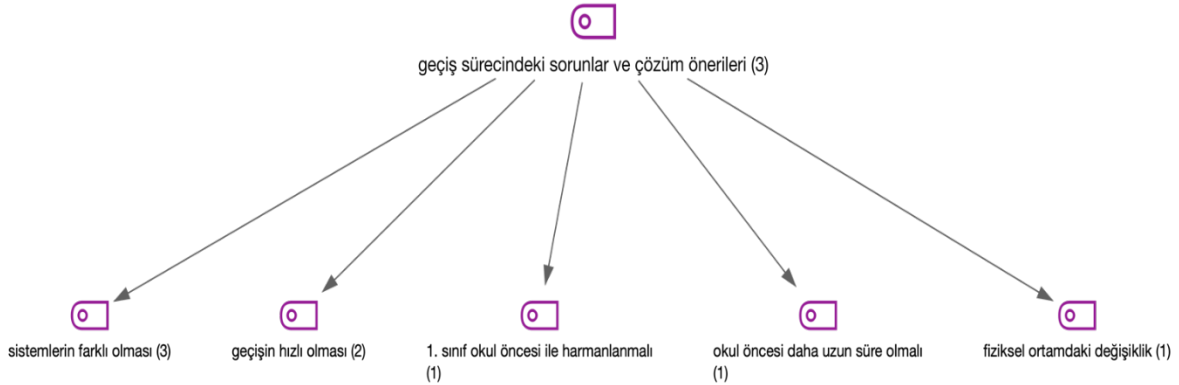
Öğretmenlere 4. Oturumda okul öncesinden ilkokula geçişte 1. Sınıf öğretmenlerinin çocuklardan beklentilerinin ne olduğu sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 17’da sunulmuştur;

Şekil 17. 1. Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi alan çocuklardan beklentileri

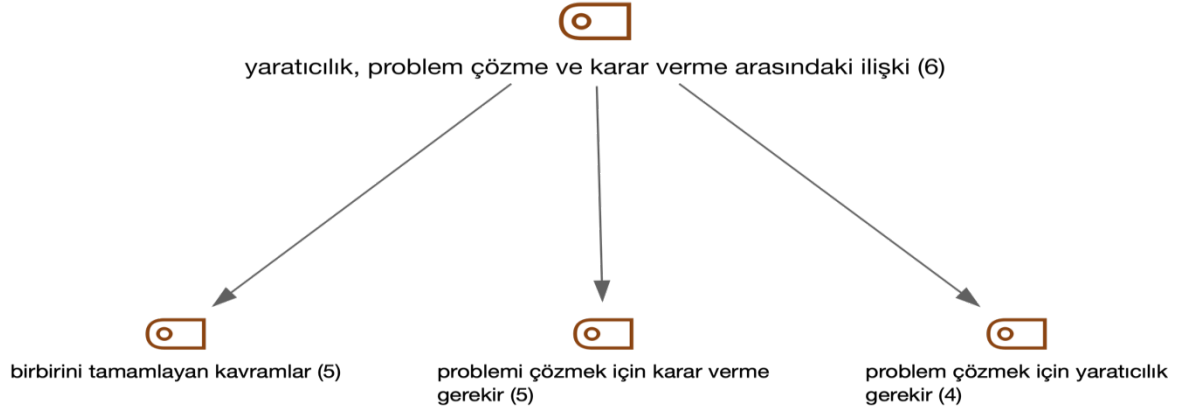
Okul öncesi eğitimi alan çocuklardan 1. Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun (f:3) beklentisi; çocukların motor gelişimlerinin tamamlanmış olmasıdır. Bunun yanında öğretmenler çocuklardan kuralları bilmelerini (f:3), kendilerini iyi ifade edebilmelerini (f:3) de beklemektedirler. Okul öncesi eğitimden 1. Sınıfa geçen öğrenciler öz bakım becerilerini 1. Sınıf öğretmenlerinin beklentileri doğrultusunda elde etmiş olmalı (f:2) ve yaratıcı (f:2) olmalıdırlar. Öğretmenlere 4. Oturumda okul öncesinden ilkokula geçişte karşılaşılan sorunlar ve bunlara çözüm önerilerinin neler olabileceği sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 27’de sunulmuştur;

Şekil 18. Geçiş sürecindeki sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin bulgular

İlkokul öğretmenleri geçiş sürecinde karşılaştıkları sorunların en başında okul öncesi ve ilkokul sisteminin farklı olmasından kaynaklandığını (f:3) söylemişlerdir. Bunun yanında okul öncesinden ilkokula geçişin çok hızlı olduğunu (f:2) ve bu ikisinin harmanlanarak (f:1) sonunun çözülebileceğine ilişkin çözüm önerisi getirmişlerdir. Fiziksel ortamdaki değişikliğinde geçişte bir sorun (f:1) olduğunu ifade etmişlerdir.4. Oturumda öğretmenlere yaratıcılık, problem çözme ve karar verme arasındaki

ilişkiye yönelik görüşleri sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 19’de sunulmuştur.

Şekil 19. Yaratıcılık, problem çözme ve karar verme arasındaki ilişkiye yönelik bulgular

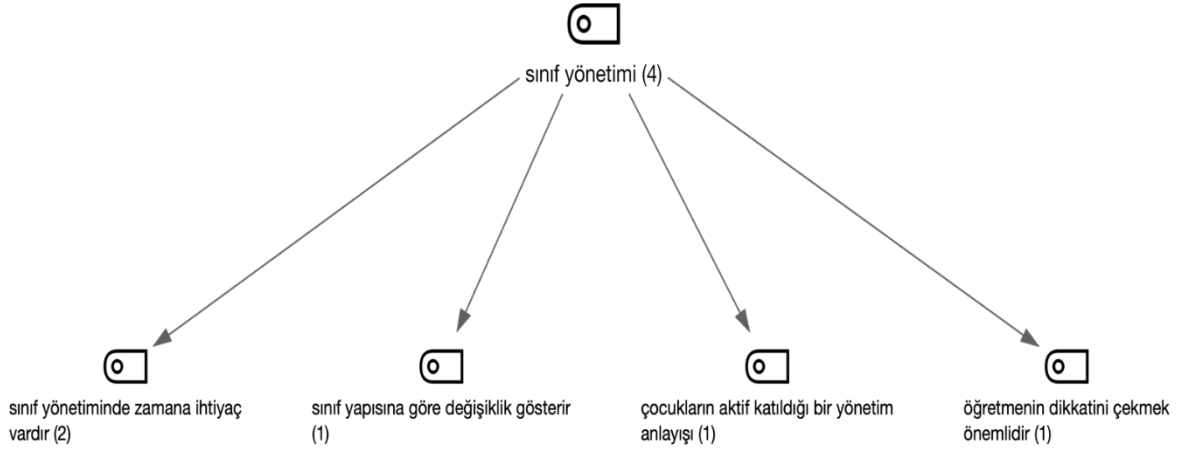
Öğretmenler yaratıcılık, problem çözme ve karar verme becerileri arasındaki ilişkiye yönelik görüşlerinde bu kavramların birbirini tamamlayan kavramlar olduğunu ifade etmişlerdir (f:5). Bununla birlikte kavramların birbirini desteklediğini problemi çözenin karar verme gerektirdiğini ve yaratıcılık gerektirdiği görüşlerini belirtmişlerdir (F:5). Öğretmenlerin geçiş sürecinde karar verme, problem çözme ve yaratıcılık boyutlarını bir arada ifade ettikleri görüşlerinden bazıları şu şekildedir;

Ö2: hocalarımın da dediği gibi bu üçü birbirini destekleyen kavram. çocuğun problem çözme becerisini geliştirmesi için yaratıcılığının ve karar verme becerisinde gelişmesinin gerekiyor bunlar birbirini desteklediği süreçte ortaya daha verimli kararlar çıkıyor daha yaratıcı ürünler ortaya çıkartabiliyor

Ö6: Birbirini tekrarlayan cevaplar olacak ama bu üç durumda birbirini destekleyen durumlar becerilerdir ve iki öğretmenimizin de bahsettiği gibi problem çözmek için yaratıcılık ve karar verme becerisi gereklidir

Ö4: Yani daha önceki oturumumuzda da bahsetmiştik bundan problem çözme etkileyen faktörlerden bahsetmiştik yaratıcılık da problem çözmeye etki eden en önemli faktörlerden biridir zaten yani çocuğun karşısına bir problem çıktığında ya da öğretmenin karşısına bir problem çıktığında bu problemi çözme basamaklarını yaratıcılığını kullanarak çözer bu anlamda yaratıcılık problem çözmene bir basamağıdır zaten bunun sonucu ne yaratıcılığını kullanarak problem problemi nasıl çözebileceğini karar vererek çözecekti yani basamak basamak birbirine eklenen üç faktör olarak tanımlanabilir

4. Oturumda son olarak öğretmenlere “Yaratıcılık, problem çözme ve karar verme bir arada ele alındığında sınıf yönetimi açısından nasıl bir değerlendirme yaparsınız?” sorusu sorulmuştur. Bu kapsamda elde edilen verilerin analizine yönelik frekans değerleri Şekil 20’de sunulmuştur;

Şekil 20. Öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan ilkokul öğretmenleri, yaratıcılık, problem çözme ve karar verme becerilerinin geliştirilmesi aşamasında sınıf yönetiminde zamana ihtiyaçları olduğu (f:2) görüşünü belirtmişlerdir. Görüş bildiren 4 öğretmenden 1'er tanesi, çocukların sürece aktif katılması gerektiğini ve yönetimin sınıfın yapısına göre farklılık göstereceğini belirtmişlerdir. Geçiş sürecinde öğrencilerin üst düşünme becerilerinin geliştirilmesinde sınıf yönetimine ilişkin görüş belirten öğretmenlerin ifadelerine ait alıntılardan bazıları aşağıda verilmiştir;

Ö5: Diğer konuşmalarımızda da bahsettiğimiz gibi bu için sınıfta biraz daha zamana ihtiyacımız oluyor yönetim boyutunda zaman kavramı zaman yönetme önemli oluyor mesela bir problem çözme de öğrenciye yardımcı olmak istediğinizde görüşüne almaya çalıştığını da çok zaman harcıyoruz zaman kavramı boyutunu sıkıntımız oluyor

Ö1: ben öğretmenimize katılıyorum zaman konusuna şöyle sıkıntımız oluyor sınıf içinde öncelikli problemi çözmek için problemi tanımlamak gerekiyor demiştik daha önce de konuşmalarını da problemi tanımlamak konusunu öğrencilerle birlikte yapacaktık tek tek yapmamız gereken herkesten çocuğun hatırına geliştirecek bir etkinlik almamız gerekiyor bu durumda da tabii zamanımız kısıtlı oluyor biz akademik derslerden çoğu zaman buna fırsat bulamıyoruz buna fırsat bulsak akademik anlamda geride kalıyoruz yani problem çözme sürecini bir atıcılık bu anlamda etkiliyor daha fazla zamana ihtiyacımız oluyor uzaktan bakıldığında ders sabahta yerine ders yapacağım her şey planladığımda sınıf yönetimi çözülecekmiş hiçbir sorun olmayacakmış gibi ama tabii ki karşımızdaki de insan sonuçta o yüzden yani her an her şey problem olabiliyor bu problemlere yaratıcı fikirler üretmeye çalışıyoruz farklı farklı çözüm yolları buluyoruz bazen ne kadar yaratıcı olsak da başarılı olamıyoruz bunları yaşıyoruz .

Ö7: ben de şunu eklemek istiyorum ek olarak yasa düşündüğümüz hasta sınıf ortamında bir ders içerisinde bile bir öğretmen ne kadar yaratıcıysa ne kadar yaratıcı etkinlikler buluyorsa aslında öğrenci niye gitsin çekildiğimizde sınıf yönetimi bir şek bir noktada sana biliyor onların hepsini

dikkatini çekmek onların hepsini odaklayabilmek bence büyük bir yaratıcılık gerektiriyor. Bu anlamda sınıf yönetimine katkısı olabilir diye düşünüyorum. Problem çözme açısından da bakarsak sınıf içerisinde irili ufaklı bir sürü problemle karşılaşıyoruz. Bunlar en basiti bir önce sınıfta parmak kaldırmadan konuşması bile sınıfın düzenini boza biliyor bunun gibi büyük ve küçük problemleri çözebilmek ve hızlı çözümler bulmak yaratıcılığı gerektiriyor sınıf yönetimini etkiliyor karar vermeyi de eklersek son olarak bu sınıf yönetim için hangisi uygun olabilir hangisi uygun olabilir diye düşünmek olabilir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın ilk alt problemi doğrultusunda elde edilen ilkökul öğretmenlerinin yaratıcılığın ne olduğuna ilişkin görüşlerine yönelik bulgular değerlendirildiğinde, öğretmenlerin yaratıcılığı özgünlük olarak tanımladıkları ve yeni fikirler ve ürünler ortaya koyma şeklinde ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gardner'a göre yaratıcılık bir durum karşısında yeni sorular üretme, özgün ürünler tasarlama ve problem çözme becerisidir (Gardner'dan aktaran Fisher, 2004). Bu bağlamda araştırma bulgularında da edinilen yaratıcılığın yeni ürünler ortaya koyma olduğu sonucu literatürdeki tanımlar ile örtüşmektedir.

Öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda, sınıf içerisinde yaratıcılığı, sınıf içi etkinlikleri düzenleyerek ve öğrencileri hayal etmeye yönlendirerek geliştirilebileceğini sonucuna ulaşılmıştır. Işık (2013) araştırması içerisinde sınıf öğretmenlerinin yaratıcılığı geliştirmedeki rollerine yer vermiş ve araştırmada öğretmenlerin öğrencilerin üst düzey zihinsel becerilerini değerlendirebilmek amacıyla performanslarını ve ürünlerini kullanmalarının öğretmenin gerek kapsamlı bir değerlendirme yapmasına gerekse öğrencilerin yaratıcı ürünler oluşturması için özendirilmesine imkân sağlayacağını ifade etmiştir. Bu bağlamda sınıf içerisinde farklı etkinlikler oluşturarak yaratıcılığın geliştirilmesinde öğrenciyi yönlendirme açısından araştırma sonuçları benzerlikler göstermektedir. Öğretmenlerin yaratıcılığı desteklemek için yaratıcı olmaları gerektiği, cesaretlendirici olmaları ve rehber olmaları gerektiği sonucu araştırma bulgularından yola çıkılarak tespit edilmiştir. Öğretmenler bu özelliklere farklı şartlarda farklı durumlarda sahip olabilirler. Sınıf düzenine ve fiziki koşullara göre bu niteliklerin farklılık gösterebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Yenilmez ve Doğru, (2007) çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine en çok yardımcı olan öğretmenlik grubu olduğu bulgusuna erişmişlerdir. Bu bulgudan hareketle söz konusu araştırmanın öğretmenlerin yaratıcılığı geliştirmede rehber olmalarının önemine ilişkin bulgu önem kazanmaktadır. Sınıf öğretmenleri geçiş aşamasında rehber rolünde üst düzey düşünme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacak anahtar görevdedir. İlkokul öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcılığı gelişmesi sürecinde aile en önemli role sahiptir. Bunun yanında aile davranışları engelleyici olursa çocuğun yaratıcılığına ket vuracağına ilişkin görüş bildirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kemple ve Nissenberg (2000), araştırmalarında ailesel faktörlerin yaratıcılık üzerine etkisinin önemine yer vermişler. Yaratıcılığı geliştirme sürecinde okul

idaresi öğretmen ile işbirliği yapmalıdır ve öğretmenler gibi yaratıcı olmalıdırlar sonuçları araştırma bulguları doğrultusunda elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcılar, sınıf içerisinde öğrencilerin yaratıcılıklarına ket vurulduğunu, bu sistemin değişim göstermesi gerektiğini belirtmişlerdir. Sınıf içinde yaratıcılığı geliştiren etkinliklerin gerekliliği konusunda ise olumlu görüş belirttikleri sonucu elde edilmiştir. Güven (2014)'ün ortaokul Türkçe derslerinde yaratıcı düşünme becerisi edinmede öğretmene yüklenen görevlere yönelik araştırma sonuçlarına göre 1-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin yaratıcı düşüncede büyük öneme sahip olan hayal kurmaya olumlu baktıkları belirlenmiştir. Bu anlamda öğretmenlerin sınıf içerisinde yaratıcı düşünmeyi geliştirmek adına etkinliklere yer vermeleri ve bu etkinliklere karşı olumlu görüş belirtmeleri araştırma sonuçları açısından benzerlik göstermektedir.

Araştırmada görüş belirten ilkökul öğretmenlerinin problem çözme istenmeyen bir duruma çözüm getirme olarak ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin problem çözme konusunda yaratıcı olması gerektiği ve empati kurmalarının önemli olduğu aynı zamanda alternatif şekillerde düşünebilmeleri gerektiğini ifade ettikleri sonucu elde edilmiştir. Arkan (2011), yaptığı araştırmada öğretmen adaylarının problem çözme becerisine sahip olma düzeylerini belirlemek amacıyla hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sonucunda öğrenciler kendilerini yüksek düzeyde problem çözebilir olarak algıladıkları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada öğretmenlerin kendilerinde problem çözme becerisine ilişkin yeterli görmeleri sonucu ile Arkan'ın (2011) araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Öğretmenler problem çözme becerisinin geliştirilmesi aşamasında sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunların destekle çözülebileceğini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. İnan ve Özgen (2008) matematik dersinde problem çözmenin öğretimine yaptıkları çalışmada, matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecinde öğrencilere yönelik görüşlerini değerlendirmiş ve öğretmen adayları düşünme becerilerini kazandırmada çok düzeyde kendilerini yeterli bulduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada öğretmenlerin üst düzey becerilerin kazandırılmasında kendilerini yeterli bulmaları durumları ile İnan ve Özgen'in (2008) araştırma sonuçları birbirini bu anlamda destekler niteliktedir. Sınıfta problem çözme aşamasında çocuğu desteklemek, problemi çözmeye teşvik etmek ve onu anlamak bu etkinliği desteklemek açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlere göre bu süreçte çocuk cesaretlendirilmeli ve ona problemi çözme imkânı sunulmalıdır. Pekdoğan ve Korkmaz'a (2017) göre öğretmenler bir değer, beceri kazandırmak istiyorsa önce bu beceriye kendileri sahip olmalıdırlar ve problem çözerken farklı yöntemler kullanmalıdırlar. Bu anlamda öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen problem çözme aşamasında farklı yöntemler kullanılmalı ve alternatif seçenekler değerlendirilmeli sonuçları paralellik göstermektedir. Araştırmaya katılım gösteren ilkökul öğretmenlerine göre karar verme seçenekler arasından tercih yapma olarak tanımlanmıştır. Okul öncesi eğitim olarak 1. Sınıfa geçen öğrencilerin karar verme becerileri öğrencinin durumuna göre farklılık gösterirken karar sürelerinin değişkenliği bir sorun olarak ifade edilmiştir. Öğretmenlere göre

sınıf içerisinde karar verme geliştirilen bir süreçtir. Sınıf içerisinde kuralları belirlerken, etkinlikleri düzenlerken çocuklar kararlara dâhil edilebilir ve bu şekilde bu sürecin geliştirilmesi desteklenebilir sonucu elde edilmiştir. Öğrencilerin karar verdiklerini düşünmelerini sağlayarak koydukları kuralları benimsemelerini ve aldıkları kararlara sahip çıkma durumlarının geliştirilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Bu sayede öğretmenlere göre çocuklar hem karar verme sürecini öğrenir hem de kendini önemli hisseder. Araştırmada öğretmenlerin karar verme becerisinin geliştirilmesinin bir süreç olduğunu ve zamanla gelişeceğini ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu ile Demirbaş Nemli'nin (2018) dördüncü sınıf öğrencilerinin bilişsel karar verme becerisine yönelik bir geliştirdiği modelde, süreç içinde öğrencilerin karar verme becerilerinin geliştiğini gördüğü araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. İlkokul öğretmenleri karar verme sürecini geliştirme aşamasında sınıf içerisinde kendilerini yeterli görmekte-dirler. Öğrencilerin verdikleri kararların hızlı şekilde değişmesi ve bu sürecin zaman alan bir süreç olması karar verme becerisinin gelişimini olumsuz etkileyen etmenler olarak ifade edilmiştir. Öğretmenler okul yönetiminin bu sürece dahil olmadığını ifade etmişlerdir. Çimşir (2019) araştırmasında alternatif düşünme yöntemlerine çocukları yönlendirmenin karar verme becerisini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Söz konusu araştırmada da öğretmenler bu süreçte alternatif düşünme yöntemlerinden bahsetmiş ve araştırmalara bu açılardan benzerlik göstermiştir. Öğretmenlerin görüşlerine göre okul öncesi eğitimi alan çocukların ilkokula hazır olduklarını, çocukların gelişim özelliklerine göre farklılık gösterebileceği sonuçları elde edilmiştir.

Geçiş sürecinde, iletişim ve müfredat açısından işbirliği olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlere göre bu süreçte okul kültürü çocuklara kazandırılmalı çocuklar böylece okula hazır hale gelmelidirler. Öğretmenler çocuklardan geçişte temel becerileri kazanmalarını, motor becerilerini geliştirmelerini ve kuralları öğrenmelerini beklemektedirler. İlkokul öğretmenleri, okul öncesi öğretmenlerinden ise çocuklara becerileri yanlış şekilde kazandırmamalarını beklemektedirler. İlkokul öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda, okul öncesinden ilkokula geçişte geçişin hızlı olmasından ve istemlerin farklı olmasından kaynaklanan sorunlar olduğu sonucu elde edilmiştir. Okul öncesi eğitimin daha uzun süreli olmasının ve 1. Sınıf ile harmanlanmasının sorunlara çözüm olabileceği konusunda çözüm önerileri getirdikleri sonucu elde edilmiştir. Öğretmenlere göre yaratıcılık, problem çözme ve karar verme birbirini tamamlayan kavramlardır. Biri diğerini tamamlayıcı nitelikte olan bu kavramlar sınıf içerisinde bir bütün halinde var olmaktadır. Problem çözmenin yaratıcılığı ve karar vermeyi beraberinde getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşar (2019) ve Çimşir (2019) çalışmalarında karar verme ve problem çözme becerisini birlikte ele almıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde kavramların birbiri ile ilişkili olduğu ve birlikte değerlendirildiği sonucu araştırmanın bu bulgusu ile uyumaktadır.

Öneriler

- Okul öncesinden ilkokula geçişte üst düzey becerilerin kazandırılması konusunda ilkokul öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanan bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlarla bağlantılı olarak sunulan öneriler aşağıda yer almaktadır.
- Sınıf öğretmenlerinin 1. Sınıfa başlayan öğrencilerden beklentileri ve okulöncesi öğretmenlerinden beklentileri değerlendirilmeli ve iki sistemin ortak hedeflere yönelik işbirlikçi çalışmalar sürdürmesi süreci tekrardan planlanabilir.
- Okul ve aile iş birliğinin geçiş sürecinde üst düşünme becerilerin geliştirilmesi açısından oldukça önemli olması sonucundan yola çıkılarak, öğretmen ve ailelerin geçiş sürecinde işbirliği içinde olması desteklenmelidir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin beklentileri doğrultusunda iletişim içinde olacakları ortam ve toplantılar oluşturulmalı, süreç ayrı ayrı değil birlikte yürütülmelidir böylece aradaki kopukluklar engellenebilir.
- Sınıf öğretmenleri için, sınıf içerisinde problem çözme, karar verme ve yaratıcılık gibi becerilerin geliştirilmesine yönelik olarak düzenli hizmet içi eğitimler düzenlenebilir ve okul öncesi öğretmenleri ile devamlı iletişim kurdukları rutin etkinlikler tekrarlanabilir.
- Eğitim fakültelerinde sınıf eğitimi ve okul öncesi öğretmenliği eğitim programlarında işbirliği sağlanması ve bu programlara çocukların ilkokula geçiş süreci konusunda dersler dahil edilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adair, J. K. (2015). The impact of discrimination on the early schooling experiences of children from immigrant families.
- Arı, M. (2003). Türkiye'de Erken Çocukluk Eğitimi ve Kalitenin Önemi. Yer aldığı eser M. Sevinç (Ed.). Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar (ss 31-35). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Arkan, K. (2011). Sınıf öğretmenlerinin problem çözme becerisini kazandırmaya yönelik öz-yeterlilikleri ile ilköğretim öğrencilerinin problem çözme becerileri arasındaki ilişki (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Bessis, P. JAQUÍ, H.(1973). *Yaratıcılık Nedir?* İstanbul: İstanbul Reklam Ofset.
- Brookhart, S. M. (2010). Assess higher-order thinking skills in your classroom. Alexandria, VA: ASCD.
- Büyüköztürk, Ş. ve Diğerleri (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara Pegem Akademi Yayınları

- Çimşir, S., & BAYSAL, Z. N. (2019). “Marmara Üç Aşamalı Bilişsel Karar Verme Becerilerini Geliştirme Modeli” nin Akademik Başarısı Düşük İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine Etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 337-351.
- Çabuk, B. (2018). *Okul Öncesi Dönemden Okul Dönemine Geçiş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- D’Zurilla, Nezu ve Maydeu-Olivares, (2004). Social Problem Solving: Theory And Assessment Social Problem Solving: Theory, Research, and Training. E.C.Chang, T.J. D’Zurilla ve L.J. Sanna (Eds.). Washington, DC: American Psychological Association. https://www.researchgate.net/publication/232525074_Social_Problem_Solving_Theory_and_Assessment
- Daft, R. L. (2010), Understanding the Theory and Design of Organizations, 10th Edition. USA: South-Western CENGAGE Learning
- Davey, L. (2009). Durum çalışması değerlendirmelerinin uygulaması. *Gökçek, T.(Çev.). İlköğretim Online*, 8(2), 1-3.
- Erbay, E. (2008). Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Erden, F. T., ve Altun, D. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin okul öncesi e itim ve ilköğretime geçiş süreci hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. İlköğretim Online, 13(2).
- Ergen, Z. G. (2013). Proje Yaklaşımının Anasınıfına Devam Eden Çocukların Yaratıcılıklarına Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Ersoy, E. (2012). Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Probleme Dayalı Öğrenme Sürecinde Duyuşsal Kazanımlara Etkisi. Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir
- Gavaz, H. O. (2015). Ortaokul öğrencilerinin sıra dışı problem çözümedeki stratejik esneklikleri (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey).
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6).
- Gelman, S.A. & Gottfried, G.M. (2006). Creativity in young children’s thought. In: Creativity and Reason in Cognitive Development. Kaufman, J.C. and Baer, J. (Eds.), New York, USA: Cambridge University Press, pp. 221-243.
- Güven, Z, A, (2014). Ortaokul Türkçe Derslerinde Yaratıcı Düşünme Becerisinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 1-22.
- Heckman, James - Pinto, Rodrigo - Savelev, Peter. (2013). Understanding the Mechanism Trough Which an Influential Early Childhood Program Boosted Adult Outcomes. *American Economic Review* 103 (6), 2052–2086.
- Işık, D, A, (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Bireyler Yetiştirmede Görev ve Sorumlulukları, *International Journal of SocialScience*, 6(6), 585-601.
- İnan, Ç. ve Özgen, K. (2008). Matematik öğretmen adaylarının öğretmen uygulaması sürecinde öğrencilere yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (25), 39-54.
- Jacobs, J. E. & Klaczynski, P. A. (2005). The Development of Judgment and Decision Making During Childhood and Adolescence. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 145-149.
- Karasar, N. (1994)., *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 5. Basım, Ankara, 1994, s.22.

- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kemple, K.M. and Nissenberg, S.A. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: Families are part of it. *Early Childhood Education Journal*, 28(1), 6771.
- Kırat, E. (2020). Okul Öncesi Eğitimden İlkokula Geçiş ve Kurumlar Arası İş Birliği Konusunda Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi (Çanakkale ili örneği)'. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Konca, A. S., & Çakır, T. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitim ile okul öncesi eğitimden ilkökula geçiş hakkında veli görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(2), 520-545.
- Krueger, R.A. & Casey, M.A. (2000). *Focus Groups: A Practical Guide For Applied Research*. California: SAGE.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek danışmanlığı: Kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ma, J. (2019). The complex trajectory of children's transition to school within a bi-cultural context: a case of a Chinese immigrant child in Australia. *European Early Childhood Education Research Journal*, 27(1), 81-99.
- Nickerson, R. S. (1988), "On Improving Thinking Through Instruction", dans *Review of Research in Education*, vol. 15, 1988, p. 3-57
- Oryaşın, U. (2021). Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin Yenilenen Bloom Sınıflandırması'na göre incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 820-832.
- Özsoy, N. (2003). İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması. *BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi*, 112-119.
- Parlak, C. (2017). Otizmlili Kaynaştırma Öğrencilerinin Okulöncesi Dönemden ilkökula Geçişte Yaşadıkları Sosyal Uyum Problemlerinin Aile ve Öğretmen görüşleri Açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Pekdoğan, S. (2017). *Sınıf öğretmenlerinin ilkökula hazırlık sürecinde okul öncesi eğitimden beklentileri*.
- Pekdoğan, S., & Ulutaş, İ. (2018). Karar verme becerileri eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının karar verme becerileri üzerindeki etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 230-244.
- Pişirir, N. (2020). Okul öncesi dönemden ilkökula geçişte öğretmenlerin karşılaştığı sorunların incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 307-324.
- Quintero, N. ve McIntyre, L. (2010). *Sibling adjustment and maternal well-being: An examination of families with and without a child with an autism spectrum disorder*. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 25, 37–46. doi: 10.1177/1088357609350367
- Romano, G. (1992), Comment favoriser le développement des habiletés de pensée chez nos élèves, *Pédagogie Collégiale*, Vol. 6 no:1.
- Rosenkoetter, S.E., Hains, A.H., & Fowler, S.A. (1994). *Bridging early services for children with special needs and their families: A practical guide for transition planning*. Baltimore: Brookes.
- Salgut, E. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitimin ilk Okuma Yazma Sürecine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli

- Sarikaya, B. (2018). *Problem Solving Skills in Language Education in The Skill Approach in Education: From Theory to Practice* (Edt. Firdevs Güneş and Yusuf Söylemez). Newcastle: Cambridge Scholars Publishing
- Stein, K., Veisson, M., Öun, T., ve Tammemäe, T. (2019). *Estonian preschool teachers' views on supporting children's school readiness*. Education 3-13, 47(8), 920-932.
- Tatliloğlu, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz-saygı düzeyleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenlere göre incelenmesi.
- Toluç, Z. (2008). İlköğretim Birinci Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul Öncesi Eğitim Alan ve Almayan Öğrencilerin Gelişim Becerilerinin Karşılaştırılması, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Trilling, B. and Fadel, C. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. Francisco: Jossey-Bass. Web: PARCC Prototyping Project, http://www.ccsstoolbox.com/parcc/PARCCPrototype_main.html adresinden alındı.
- Yaşar, E. B. (2019). İlkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında karar verme durumlarının incelenmesi: Bir eylem araştırması (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Yeboah, A. D. (2002). "Enhancing Transition From Early Childhood Phase To Primary Education: Evidence From The Research Literature". Early Years, cilt 22, sayı 1, ss.51- 69.
- Yenilmez, K ve Yolcu, B, (2007). Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 18, 95-105.
- Yeşilyurt, E. (2020). Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme: Tüm boyut ve paydaşlarıyla kapsayıcı bir derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(25), 3874- 3915.